

2013 m. birželio 28 d., penktadienis

Nr. 26 (1040) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

3

Džiazas Vilniaus festivalyje

4

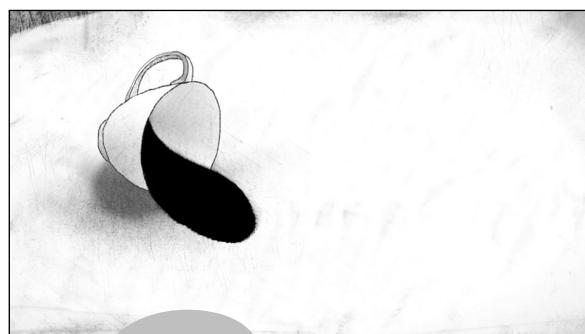
Naujas „Kinas“

6

Sovietinių tremčių istorija ir politika

7

Galerijų rašymo ypatumai

„Kaltė“, rež. Reda Bartkutė Toming

8

Ansi animacinių filmų festivalio įspūdžiai

Liepą skaitykite mus www.7md.lt

Kitas spaustintas numeris išeis

rugsėjo 6 d.

Visi vaizdai meluoja

Su Žygimantu Augustinu kalbasi Monika Krikštopaitytė

Nėra sudėtinga rasti Žygimanto Augustino kūrybinės biografijos aprašymą, todėl šią dalį praleisiu. Iki liepos 2 d. „Juškus Gallery“ veikia jo retrospektyvinė darbų paroda, iki rugpjūčio 18 d. porą naujų darbų galima apžiūrėti XV Vilniaus tapybos trienalėje „Tapybos kontekstai“ Šiuolaikinio meno centre, o iki liepos 7 d. „Kunstka-meroje“ Augustino grafika įsiter-pusi į parodą „Įsikūnijimai“, kuri yra parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ dalis. Keli kūriniai prisijungę prie keliaujančios po Europą parodos „Tikroviš-kesnis nei tikras“ („More Real than Real“). Tad akstinų pokalbiui daugiau nei gana, nors labai laukčiau tikros (su kuratorine perspektiva) didelės retrospektyvos, nes jau tikrai yra ką tirti. Kaip ir kiekvienas klau-sinėtojas, turiu man rūpimų temų.

Tavo kūryboje dominuoja autopor-tretai arba, jei negalima jų visų taip vadinti, – kūriniai, kuriems naudoji savo atvaizdą. Pagal juos tavo kūryba yra geriausiai atpaži-stama. Kam tau jų reikia? Ir kam tau reikia jų tiek daug?

Visi to klausia, aš nebežinau, kaip atsakyti. Kaskart skirtingai atsakau. Išeina, kad sau prieštarauju. Nėra paprasto atsakymo. Bus neįdomu, jei pasikartosiu, – kad tapau tai, ko man trūksta kad man save tapyti patogiausia.

Juk suprant, kad toks argumentas labiau įtikimas, kai tai sako koks nors labai jaunas ar skurde gyvenan-tis menininkas... Negi sunku rasti kitą, pozuojančią natūrą, juk daug kas tau pozuočių ir nemokamai.

Tai, kad ateina kas nors už dykų pozuoti, problemos neišsprendžia. Pinigai ne svarbiausia, man reikia, kad nebūtų streso. Reikia, kad pozuojantis manęs neerzintų, kad lais-vai jausčiausi tapydamas. O tai la-bai sunkiai pavyksta su pozuotojais ir norinčiais pozuoti. Jie visą laiką reaguoja į tai, ką darau su vaizdu. Tai trukdo ir yra labai rimta priežas-

Žygimantas Augustinas, „Jis Nr. 4“. 2013 m.

AUTORIAUS NUOTR.

tis, kodėl dažniausiai pasirenku dirbtis su savimi. Bet tapau, paimau ir kitus, nes man tai irgi įdomu. Būna, kad kas nors nori pozuoti, pozuoja, o po to nebenori. Ir kurgi man dėti trijų mėnesių nebaigtą darbą?

Kiek laiko užtrunki prie vieno darbo?

Darau tiek, kiek reikia. Jei labai reikia, galu ir greitai padaryti, bet tai nereškia, kad aš būsiu patenkintas. Paprastai greičiau kaip per mė-neši nepadarau, o kartais užtrunku metus ir daugiau. Nesakau, kad kasdien visus metus prie vieno darbo dirbu. Būna, kad reikia palaukti, kol nudžius, būna, kad nesinori tapyti, darau ką nors kita.

Ir vis dėlto kūriniai, kuriems nau-doji savo atvaizdą, ir visi kiti aki-vaizdžiai skiriasi. Svetimo ir savo kūno poveikio tirštumas net nesu-lyginami. Ten, kur vaizduoji save, kiekvienas odos milimetras jėlektrin-tas, prisiunkęs stebėjimo laiko. Nieko panašaus nematau iš kitų natūros pagamintuose personažuose.

Aišku, kad nesu įgudės į kitus įsi-

jausti taip, kaip į save. Turbūt kaip ir dauguma žmonių. Kai tapai, kuri kitą realybę. Tai nėra optimė realybė – vien tik tai, kas matosi. Šią dalį labai gerai padaro fotoaparatai, ir nepakonkuruosu su jais. Bet foto-aparatai nieko nejaučia.

Užtai fotografai jaučia. Juk sutiksi, kad yra tokiai, kurie labai sėkmė-gai išverčia jausmą į išorę. Pavyz-džiu, Violeta Bubelytė.

Sutinku. Tačiau tai gali tik geri foto-grafai. Bet jų darbo amplitudė la-bai maža, palyginti su tuo, ką gali tapyba. Beje, Bubelytė irgi save foto-grafuoja. Kažin ar kitus galėtų taip nufotografuoti.

Vadinasi, svarbus tavo, kaip jau-čiančio elemento, dalyvavimas.

Be abejø. Tapai gi ne tik tai, ką matai.

Tai ir labiausiai noriu sužinoti – ką stengesi nutaptyti? Kas yra tas ar tai, ką tapai?

Iš kur man žinoti? Toks jausmas,

NUKELTA | 5 PSL.

Po dvigubo jubiliejaus

„Maskvos solistai“, Jurijus Bašmetas ir Darko Brlekas Vilniaus festivalyje

Živilė Ramoškaitė

Sausio mėnesį fenomenalusis altininkas Jurijus Bašmetas atšventė šeštiasdešimtmetį, o jo vadovaujamas kamerinis orkestras „Maskvos solistai“ šiemet mini savo kūrybinės veiklos dvidešimtmetį. Šios sukačties proga orkestras surengė pasaulinį turą, kurio metu koncertavo penkių žemynų klausytojams. Koncertuojantiems muzikantams akiavizdu: tokios intensyvios gastrolės teikia ne vien džiaugsmą, joms tenka atiduoti visas fizines ir dvasines jėgas. Jei kas tuo netiki, siūlau pasnekėti kad ir su orkestru „Kremērata Baltica“ nariais. Šio kolektyvo dvidešimtmetis bus minimas po keletų metų, tačiau sudėtis jau pasikeitė ženkliai. Ne kiekvienas muzikantas atlaiko milžinišką ilgų gastrolių įtam-pą... O vadovas? Pervargusio Gido-

no Kremerio scenoje nesame matę. Pamenu, kai orkestras į Vilnių skrido iš labai tolimų gastrolių ir dėl persėdimo (beje, Maskvoje) smarkiai vėlavos muzikantų lagaminai su koncertiniais drabužiais, G. Kremeris į sceną išėjo kaip paprastai susikaupęs ir nuostabiai grojo, nors teko paskubomis apsilikti skolintą fraką.

„Maskvos solistai“ su Jurijumi Bašmetu į Vilniaus festivalį atskrido, regis, „be persėdimų“, tačiau koncerto pradžia vėlavo, kolektyvo nariai scenoje pasirodė po kelionės minutių, o vadovas – dar po gerokos pauzės. Programa, kurią svečiai pasiūlė, buvo sudaryta iš dviejų dalių, – kalbu ne apie koncerto dalis. Tai du itin populiarūs klasikos opusai: Wolfgango Amadeus Mozarto „Mažoji nakties muzika“, KV 525, ir Piotro Čaikovskio Serenada styginiams C-dur, op. 48, bei du kūri-

nai, kuriuose su orkestru pasirodė vakaro solistai, klarinetininkas Darko Brlekas ir Jurijus Bašmetas. Tai Carlo Maria von Weberio Didysis kvintetas klarinetui, dviem smuikams, altui ir violončelei B-dur, op. 34 (versija orkestriui), ir Niccolò Paganini Koncertas altui ir styginiams (laisva Kvarteto Nr. 15, MS. 42 transkripcija).

Klausantis Mozarto ausį glóstebai gražus styginių skambėjimas. Svaršiau, ar tai lémė muzikantų griežimo specifika, ar puikūs instrumentai, apie kuriuos anksčiau buvo daug kalbama. Kad ir kaip būtų, aukštasis techninis ir meninis kiekvieno atlikėjo lygis orkestre – akiavardus. Vien už preciziškus smuikų treilius, juvelyriškai tikslius štrichus, gražią kantileną, darnų ansambliskumą jie verti didžiausiu pagyrimu. Tačiau dėl Mozarto pirmosios da-

lies interpretacijos, manau, vienos nuomonės negali būti. Labai keisai nuskambėjo pati pradžia, kai tarp visiems gerai pažįstamų klaušimo ir atsakymo frazių išterpė netikėta Mozarto neparašyta net ketilių sekundžių pauzė. Pabrėžtas muzikos fragmentų atskyrimas *Allegro* dalyje pasikartojo kelissyk, ir liko neaišku, ar tai ypatingas sumanymas, ar atsitiktinumas. Atlikant kitas dalis panašių dalykų nebuvo, orkestras laikėsi pasirinktų tempų, grojo stilingai, skoningai ir iš tiesų gyvybingai.

C.M. von Weberio Kvinteto solistas klarinetininkas D. Brlekas įnešė naują gaivią spalvą į homogenišką styginių ansambli. Retai filharmonijos scenoje soluojančios klarinetas leido įsiklausyti į gražų savo skambesį, meistriškus solisto pasažus, puikiai išdainuotą lėtąją Fantaziją, kupinį vidinio susikaupimo. Virtuoziskai buvo atlikta kadencija. Keletių dalių ciklas ne tik neprailgo, bet ir leido netrikdomai žavėtis muzikos įvairove su Weberiu būdingais fantastiniais vaizdais tarsi iš vokiškų pasakų. Spalvinga, gaivai, romantiška harmonija skraido į grožio ir darnos pasaulį. Kūrinys ir puikus jo atlikimas nuteikė ištisies ventiškai.

Antroje dalyje nekantriai laukta soluojančio J. Bašmeto. Ir štai po orkestro ižangėlės altas išstoja su pasažu ir taškuoto ritmo tema. Netikslu, neskamba. Toliau – dar daugiau netikslumų. Trijų dalių kūrinį solistas ir toliau griežia tartum klupinėdamas: lyrines lėtesnes vietas raiškiai, o virtuoziskus pasažus – apytikriai ir beveik be garso, vos paliesdamas stryku stygos paviršių... Toki J. Bašmetų girdėjau pirmasyk. Alto grandas, regis, buvo visiškai

pervargės. „Rakinėti“ nepavykusio Paganini koncerto tikrai nesinori. Vis dėlto viena mintis neduoda ramybės: kam reikėjo imtis virtuoziško kūrinio, užuot ramiai be įtampos pagrojus kokią nedidelę paprastesnę pjesę? Matyt, ir puikiems atlikėjams pasitaiko pervertinti jėgas...

Koncerto finalinis kūrinys – miestė populiarojo P. Čaikovskio Serenada. Ją rusų atlikėjai grojo pakiliai, emociingai ir sodriai. Nors keli nepakankamai tikslūs ištojimai pasitaikė, Čaikovskio muzika suskambėjo visa išraiškos jėga. Antros dalies valsas praskriejo lengvai ir švelniai, finalas su rusiškomis temomis – sodriai ir veržliai. Subtiliausią *pianissimo* orkestras išgavo lėtojoje Elegijoje, kai skambesys priminė šnabždėjimą, o vidurinės padalos tema išsiskyrė ypatingu aksominiu tembru. Jei šią „Maskvos solistų“ interpretaciją ligintume su mūsų atlikėjų – ypač Sauliaus Sondeckio, – atrastume pastebimų skirtumų. Galbūt ryškiausias – J. Bašmeto mėgstamas muzikos romantizavimas, lėtinant melodijų pabaigas (tai ypač ryšku buvo valse, smuiko tercijų epizode), prailginant tylo tarp dalių vidinių padalų (Elegijoje prieš reprizą buvo neprastai ilga pauzė), kai kuriose vietose dainingesnių štrichų naudojimas.

Kūriui pasibaigus kilo aplodimentų audra (su panašiu entuziazmu publika priėmė kiekvieną programos numerį), išprovokavusi dvi „Happy Birthday“ variacijas. Tai man priminė ilgą šios dainos aranžuotę visais įmanomais stiliais, kurių žaismingai yra grojusi „Kremērata Baltica“. Laukime kito J. Bašmeto koncerto, kai jubiliejinė įtampa bus pasibaigusi.

Darko Brlekas ir Jurijus Bašmetas

D. MATVEJEVO NUOTR.

Tarp muzikavimo ir mąstymo

Donatas Katkus, Muzikos atlikimas. Istorija. Teorijos. Stiliai. Interpretacijos, Vilnius, Tyto alba, 2013 (naujas leidimas), 612 p.

Šviesė Čepliauskaitė

Donato Katkaus knygos „Muzikos atlikimas“ neperskaitysite vienu prisėdimu kaip kokio įdomaus romano, nors priešiškai tam yl ybūt. Pirmoji – gan kontroversiška autorius, dažnai aštrių ir kartais keistoku humoru jausmu dangstančio savo jautrumą, gilią erudiciją ir begalinę meilę muzikai, asmenybę. Antroji – knygos pratarmėje pabrėžiamas faktas, kad vien interpretacijos teorijos kurso pavadinimas dar ir dabar gąsdina studentus. Ar gali būti labiau intriguojanti romano pradžia? Trečioji – įdomiai ir pastaukliai apibūdindamas kiekvienos epochos dvasią, Donatas Katkus, kaip ir Viktoras Gerulaitis istorinėje

apybraižoje „Muzikos stilių raida“ (Muzikos švietimo centras, Vilnius, 1994), prikelia skaitytojo vaizduotei šimtmečiai nutolusius kolegas muzikus ir ju gyvenimo bei kūrybos aplinką. Tuo panašumas su romanu ir baigiasi. Ir gerai. Nes ši knyga turėtų atrasti garbingą vietą kickvieno besidominčio muzika, o ypač atlikėjų ir pedagogų, asmeninėje bibliotekoje kaip informacijos ir kūrybinio įkvėpimo šaltinį.

Manau, daugelis Lietuvos muzikos ir teatro akademijos absolventų, kaip ir aš, prisimena tą gyvenimo akimirką, kai *Alma mater* durys užsivérė, išstumdamos juos su diplomu kišenėje iš koncertinės veiklos šiltnamio į savarankiško kelio pradžią. Štai tuomet, ieškodamas savo vietus ir siekdamas tapti pastebimu pasaulio atlikėjų vandenynę, ir suprant, jog būtent tavo pateikia muzikinio interpretaciją yra tas bi-

lietas iš vandenyno gelmių į pripažinimo bangos keterą. Kaip nebūna identiškų pirštų atspaudų, taip neįmanoma ir identiška muzikos kūrinio interpretacija, kuri yra ne savaiminis kūrybinis procesas, o įvairiausio pobūdžio žinių, emocijų, vaizduotės, intuicijos, talento ir kitų veiksninių sąveikos rezultatas. Todėl manau, kad muzikos interpretacijai skirtas kursas Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje (LMTA) ir Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademijoje yra ta būtinajungiamoji specialybės, praktikos ir teorijos grandis, kuri padeda būsimajam muzikos atlikėjui suvokti savo veiklą kaip nenutrukstamo muzikinio vyksmo dalį, o tai suteikia svarbų prasmės akcentą kickvieno jauno atlikėjo mąstymui.

Prof. Donatas Katkus pirmasis ēmėsi misijos „nutesti tiltą tarp muzikavimo ir mąstymo apie muzikos

prasmę, tarp teorijos ir praktikos“ (9 p.). Kurį laiką tik LMTA magistrantai turėjo galimybę klausytis jo kurso apie muzikos interpretaciją, bet Lietuvos muzikų sajungai (2006 m.) ir leidyklai „Tyto alba“ (2013) pakartotinai išleidus D. Katkaus knygą „Muzikos atlikimas. Istorija, teorijos, stiliai, interpretacijos“, šių paskaitų medžiaga tapo prieinama visiems.

Pirmą kartą Lietuvoje turime knygą enciklopEDIJĄ, kurioje pateikiama plati spektro medžiaga apie muzikos atlikimą: nuo natūralių žmogui būdingų garsų mistifikavimo, kai filosofinė prasmė įžvelgia ma netgi knarkime („Miegas – riba tarp gyvenimo ir mirties, knarkimas – jų trintis“, 46 p.), nuo instrumentų siejimo su ritualiniais simboliais per višą muzikos, kaip mokslo ir meno, kūrimo ir interpretacijos procesų išoriją iki dabarties muzikos instru-

mentų bei jų raidos aprašymo ir konkrečių patarimų atlikėjams.

Atlikėjas ir yra vienas pagrindinių šio veikalų (nors ir ne romano) herojų, o tai dar vienas esminis bruožas, kuo unikalus šis D. Katkaus darbas, solidžiai papildęs tuštoką atlikimo menui skirtų lietuviškų knygų lentyną, kur pastaruoju metu greta galima padėti nebeint Lino Navickaitės-Martinelli „Poka-

NUKELTA | 3 PSL.

Atspėti publikos norus

Michelio Camilo trio Vilniaus festivalyje

Laima Slepkovaitė

Vilniaus festivalis baigiamas džiazo koncertu. Žavi tradicija garantuoja muzikos šventei efektingą ir nuotaikingą finalą, nutiesia draugišką lieptą tarp žanrų, kurių atstovai ir mėgėjai vis dar išlaiko atsargią distanciją, ir nekalta patvirtina gajų tarp „akademikų“ stereotipą, kad džiazas – tai būtinai linksmybė, gaivalas ir nesuvokiamas atlikimo greitis. Būtent taip buvo birželio 20 d. Nacionalinėje filharmonijoje, kai Lietuvos publika pirmą kartą susitiko su pianisto Michelio Camilo trio.

Dažniausiai „pirmo karto“ aplinkybė neturi jokios muzikinių pasirodymo turiniui, tačiau Camilo atveju yra kitaip: nutuok-

galėtų visam tam atsispirti...

Ir publika smalsiai įsmieigė savo ausis į atsivėrusią kompoziciją „Yes“, kurioje iš karto atsiskleidė kelios patraukllos atlikėjų ypatybės. Labiausiai krito į ausį neeilinė višu trijų – be pianisto, dar Lincoln Goineso (kontrabosas) ir Cliffo Almondo (būgnai) – grojimo technika ir lyderio garsynas. Camilo grojimas kur kas labiau disciplinuotas nei, sakykime, Omaro Sosa, Eddie Palmieri ar Monty Alexanderio (kurių kiekvienas savo ruožtu turi kitokių, išskirtinių pranašumų). Akademinių opusų skambinimo partitinis yra ne tik natūrali jo muzikinio akiračio sudedamoji, bet ir šitas, kuo jis linkęs didžiuotis ir demonstruoti. Jau pirmuosiuose lyri-

eksponatai, skirti specialiai tam, kad būtų pastebėti ir pažymėti kritiku.

Bet kur kas labiau ausi traukė ir stebino puikus amerikietiškojo džiazo žodyno išmanymas, rafinuotos postbopinės struktūros, kurios, subtiliai susipynusios su lotyniškais ritmais, intrigavo programos pradžioje, žadėdamos intelektualų, provokuojantį, sudėtingą kaleidoskopą. Virtuozišką kompoziciją keitė lyrinė, ją – dar viena virtuozinė, po to vėl lyrinė, ir taip išaušo Sonny Rollinso „St. Thomas“, kur Michelis Camilo galėjo į valias it dižiulius boulingo kamuolius ridenti skambias greitas oktavas, rungtyniauti ritmo galtingumu su būgniniuku Cliffu Almondu ir didžiule repetityvinių akordų audra sukelti pirmają publikos euforiją... „Taip negalima! Ką gis jis bisui gros?“ – nusijuokiai balsu, netikėdama, kad po tokio šūksnio payvkę kalbėti turingais sakiniai. Deja, buvau teisi. Ties šiuo virtuoziškai ir tiesmukai išpildytu standartu visi iššūkiai baigėsi, ištirpo koncertinės kalbančiojo ir klausančiųjų santykis, prasidėjo abipusis pianisto ir publikos „noriu dar“ maratonas, kuriamo virtuoza negalėjo pasisontinti aplodismentu, o audringai plojantys – fejerverkiškų oktavų ir greito, nepavejamai greito ir vis dėlto labai disciplinuoto karšto ansamblio grojimo, kuriamo tarp energiją generuojančių Camilo ir Almondo kontrabosininkas Lincolnas Goinesas palaikė racionalią ramybę, preciziškai laikydamas pulso ir nematydamas reikalo mėtyti galvos ir taškytis prakaitu, kaip tą darė jo kolegos.

Po „St. Thomas“ Camilo leido publikai pailsėti su kažkokia negirdėta popbalade, primenančia Eltono

Cliff Almond

no Johno dainų nuotaiką, vėliau su laukine energija nėrė į Dizio Gillespio „Night in Tunisia“. Nebegalėdamas pranokti savo pasiekto maksimalaus greičio ir jėgos, po kiekvienos audros jis grždavo į ra-

Lincoln Goines

mę atoslūgi, kad vėl galėtų iškopti į kaskadų ugnikalnus ir fejerverkų pliūpsnius, kokiaiškai bai-giasi didžioji dalis lotyniškojo džiazo koncertu.

Ir toji užsiėsusi, prarijusi bemaž pusę visos programos fiesta vienu

orkestrą ir ivertino ji suvaldančio dirigento vaidmenį. Šių dienų vadybininkai gal net nesusimąsto, kad už savo egzistenciją turi būti dėkingi šiai aistringai *Sturm und Drang* bei *Weltenschmerz* epochai, o muzikologai gali ją minėti kaip grynosios profesijos gimimo laiką. D. Katkaus knygoje patiriame, kaip romantizmo dvasia, pirmąkart pasireiškusi maištingojo L. van Beethoveno kūryboje, tarsi galinga banga kilo per visą XIX amžių, lyg cunamis pasiglemždama užvaldytus naujus muzikos klodus ir jų sukeliamas emocijas, kol persirūsti per amžių sandūros ir pasaulinių karų sieną sudužo į begalę XX ir XXI a. srovių.

Skaitydama „Muzikos atlikimą“ galvojau, kaip patogu vienoje knygoje rasti tokia gausą su muzika susijusių žinių iš istorijos, filosofijos, estetikos, psychologijos veikalų, faktų ir samprotavimų iš knygu apie muzikos teoriją ir interpretaciją,

apie grojimo įvairiausias instrumentais bei dirigavimo meną, orkestro raidą. Nebereikia blaškytis po įvairiai kalbę ir ne visada Lietuvoje prieinamą literatūrą – viskas „paticka“ lietuviškai, ir ne taip svarbu, kad sti-

Michel Camilo

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

damas, kad Lietuva nėra aktyvi jo įrašų pirkėja ir retai atsiduria arti jo koncertinių maršrutų, jis grojo atitinkamą programą – kompliaciją iš savo sekmingiausių autorinių albumų, kuri turėjo nuskambeti kaip prisistatymas, draugiškas „labas“ naujai publikai, kuri ne-

nuose kūriniuose pasigirdo pasažų, kurie bylojo, jog Camilo gebėtų pa-skambinti Brahms, Schumanno ar Debussy opusų, neprasižengdamas jų interpretavimo tradicijų kanonams. Ir tos romantišnes implikacijos atrodė esančios šiek tiek savitiksles, kaip atlikėjo arsenalo parodos

ATKELTA IŠ 2 PSL.

būtų siučiant“ („Versus aureus“, Vilnius, 2010).

Muzikos interpretacijos terminą, pasak D. Katkaus, tik 1868 m. pirmą kartą pavartojo Léonas Escudier: „Interpretacija – tai tinkamiausias muzikos kūriniu atlikimui žodis, nes būtent artistui privalu suprasti muziko mintį ir perduoti ją klausytojui; būtent jis turi balsu ar instrumentu išreikšti užrašytą mintį [...], žodžiu, būti kompozitoriaus norų interpretatoriumi“ (21 p.), tačiau atlikėjas visuomet buvo kompozitoriaus užmanymo perteikėjas, t.y. bent momentinis bendraautoris atlikimo metu.

Knygoje apžvelgiamais ir cituojamais įvairių epochų kompozitoriams, teoretikams ir muzikos praktikų nuomonės – kontroversiskos ir papildančios viena kitą, taip pat patarimai, liudijantys apie to meto muzikos ir jos atlikėjų paskirties supratimą, apie kompozitoriaus ir atlikėjo funkcijos bei jų tarpusavio santykio kaitą laikui bėgant. Tobulejant instrumentams, vis labiau

įvairuojant technikos ir išraiškos galimybėms, kito ir muzikinio teksto užrašymo bei perskaitymo būdai, taigi „daug stilistinių muzikos epochų vartojo tuos pačius natūralius, kuriuos gavo iš pirmataukų, tačiau juos suprato ir pritaikė remdamosi savo partitimi ir savomis muzikinės praktikos reikmėmis“ (17 p.). Šios atlikėjui būtinės žinios apie skirtinę epochą muzikos atlikimo taisyklės pateikiamas to meto istorijos įvykių, mokslo atradimų ir pasiekimų, literatūros ir meno tendencijų kontekste.

D. Katkus azartiškai ir vaizdingai tapo kickvienos epochos paveikslą, daugiausia dėmesio skirdamas barokui ir romantizmui, pabrėždamas, jog būtent šios dvi epochos tapo kertiniams mūsų dienų muzikos atlikimo pamatių akmenimis. Skryja „Muzikos atlikimo menas baroko laikotarpiu“ randame išsamios informacijos apie baroko ornamentiką ir jos išsifravimą, artikuliaciją, štrichus, tempo, metro ir dinamikos nuorodas, kadencijų kūrimo praktiką ir kt. Kickvieną aptariamą temą iliustruoja gausūs natūralūs pavyzdžiai ir puikiai parinktos baroko muzikos teoretikų ir kompozitorų

Kino mados ir lėtosios vertybės

Naujo „Kino“ skaitymo malonumai

Žurnalo pradžioje – Auksės Kancerevičiūtės įspūdžiai iš gegužės pabaigoje pasibaigusio Tarptautinio Kanų kino festivalio (beje, viršelį puošia festivalio programą „Ypatinas žvilgsnis“ atidariusio Sofios Coppolos filmo „Elitinis jaunimas“ kadras). Idomias Kancerevičiūtės mintis apie šio festivalio madas ir dėmesį išoriniam spindesiui pratęsė Santa Lingevičiūtė, apsilankiusi dauguklesniame Kopenhagos tarptautiniame kino festivalyje CPH PIX. Autorė aptaria šiam festivalyje itin akivaizdžią kino „madą“ – kurti filmus apie likimo nu-skriaustus žmones: „Tokiu filmų personažai – gyvenimo aplinkybių aukos, visuomenės nuskriausti arba nesuprasti. Žiūrovai tiesiog mėgsta išsiauštį į globėjo vaidmenį, tad jei nesugeba tiesiogiai prisidėti prie nuskriaustujų gyvenimo, tai bent filmą apie tokius apdovanoja dėmesiu.“

Panašių filmų nestigo ir šiometiniame „Kino pavasaryje“. Pažiūnėti žmonių, kuriems „Kino pavasario“ įspūdžiai užtenka ilgam. Matyt, pažiūrai jaučiasi ir „Kino“ autoriai, juolab kad didžioji ką tik pasirodžiusio žurnalo dalis skirta „Kino pavasario“ įspūdžiams ir svečiams. Vieniems skaitytojams tai leis prisiminti malonias akimirkas, palyginti savo ir kino kritikų įspūdžius, kitus gal paskatinis aptartus filmus pagaliau pasižiūrėti.

Straipsnyje „Tamsus debesėlis“ Gediminas Kukta kritiškai vertina konkursinę festivalio filmų programą. Jau straipsnio pradžioje jis kon-

statuoja: „Kitaip nei pernai, šių metų „Kino pavasario“ konkursinėje programe „Nauja Europa – nauji vardai“ akivaizdžių favoritų nebuvo. Dauguma filmų – vidutiniškai geri, tačiau pasigedau tikrai originalaus ir netikėto jaunu kūrėjų žvilgsnio“.

Daugiau tikrą atradimą būta kitose programose. Ieva Toleikytė parašė apie festivalyje rodytą garsaus austrų dokumentininko Ulricho Seidlio vaidybinię „Rojaus“ trilogiją, kurioje režisierius analizuoją vertybų amnezijos ištakas šiuolaikinės visuomenės būseną. Toleikytė sakė: „Trilogijos pavadinimas „Roju“ išgyja ironišką prasmę: žiūrovas veikiai išvysta kasdienį žmonių pragara, kuriame iš pirmo žvilgsnio nėra jokių prošvaicių, nes Seidlio herojai prarado bet kokį žmogišką orumą. Šią sloganą įspūdžių ypač sustripina tai, kad režisierius tiesiogiai nesuformuluoja jokiu išvadu, jokio finalinio „moralo“, jis tik rodo, ir kai filmai pasibaigia, suprantai, kad labai panašios istorijos vystosi toliau, jos tiesiog nepateko į kadrą.“ Straipsnį papildo Aistės Račaitės interviu su festivalyje viešėjusia pirmojo trilogijos filmo aktore Margarethe Tiesel.

Kontroversiški filmai paprastai sulaukia dėmesio. Vienas tokiu šiemet festivalyje buvo jauno lenkų dokumentininko Michał Marczaiko „Sekas dėl miško“. Filmo herojai – vienos Berlyno komunos nariai, kuri nori išgelbėti Amazonės miškus. Pinigus jie renka savo įkurta me pornografiniame tinklalapyje. Apie filmą ir jo herojus taip pat festivalyje viešėjusį Marczaką išsamiai

klausinėjo Tadeuszas Tomaszewskis. Dar vienas svečias, kurio filmas „Dieviškos pievų marių žmonos“ skirtas eteriniam marių tautos folklorui, – rusų režisierius Aleksejus Fedorčenka. Jis apie kūrybos kelią klausinėjo Neringą Kažukauskaitę. Festivalio žiuri šiemet dirbo turkų režisierė Yesim Ustaoglu, kurios filmus „Kino pavasario“ rodo kasmet. Su ja apie menkai pas mus žinomą turkų kiną kalbėjosi A. Kancerevičiūtė.

Tikėtina, kad dalis vertingiausių „Kino pavasario“ filmų pasieks ir kino teatrų repertuarą. Taip jau atsiti-

ko su Margarethe von Trotta biografine drama „Hannah Arendt“, kurią žurnalo puslapiuose recenzuoja Linas Vildžiūnas, ir su Harmony Korine'o „Laukinėmis atostogomis“, apie kurias rašo G. Kukta. Beje, pastarajame filme suvaidinęs amerikiečių aktorius Jamesas Franco žurnale iš arčiau pristatomas išsamiai Izoldos Keidošiūtės straipsniu „Ne-

bijantis rizikuoti“. Gal mūsų kino teatruse bus galima pamatyti ir neseniai mirusiu rusų režisieriaus Aleksejaus Balabanovo filmą „Ir aš noriu“, kurį recenzuoja Narius Kairys, Godos Jurevičiūtės aptartą irancio Ali Mosafoffs „Paskutinį žingsnį“, ar Ramūną Proncką surikiudžiusi Paulo Thomaso Anderso „Mokytoja“?

Užtat kino teatrus jau pasiekė dalis lietuviškos „Kino pavasario“ programos: I. Toleikytė rašo apie vis dar po tarptautinius festivalius keliaujančią Oksanos Burajos filmą „Liza, namai“, Jorė Janavičiūtė – apie Liną Mikutą „Dzūkijos jautį“, Eleoną Jasiniūnaitę – apie Dali Rust „Marios namus“.

Naują vieno originaliausių šių dienų lietuvių režisierių Romo Leleiko pilnametražių dokumentinių filmų „Maa“ recenzuoja Rūta Biržtonaitė. A. Račaitė ypač filmą apie KGB ir lietuvių disidentus kuriančio italo Maxi Dejoje filmavimo aikštelėje. Žvilgsnis iš šalies gal atskleis naujas paskutiniai metais įvairiuose mūsų dokumentinių filmuose plėtotos temos briaunas?

Laima Kreivytė recenzuoja Linos Kaminskaitės-Jančorienės ir Auromo Švedo knygą „Epizodai paskutinių filmų“. Režisierius Almantas Grikevičius. Recenzijos autorei ji primena kelio filmą.

Šio „Kino“ tema – paskutiniuose metais vis dažniau kinotyrininkų dėmesio sulaukiąs lėtas kinas (slow cinema). Savo požiūrių į jį, pasitelkės gausius pavyzdžius, pristato N. Kairys. Jis pabrėžia, kad „pagrindinis

greičio bei garso estetikos skleidėjas ir diegėjas šiai laikai yra regioninių kinas, atsirandę nepailstančių Kalifornijos auksakasių ir jiems prijaučiančių epigonų dėka. Lėtas, tylus kinas asocijuojasi ne su jų masinė produkcija, o su vienetiainais, autoriniiais kūriniais. Kinu galima beveik idealiai išreikšti ir vieną, ir kitą pasaulčiūrą, ir visa, kas yra tarp jų. Tai lemia tam tikrą antagonistinę.

Vienu svarbiausių lėtojo kino kūrėjų pasaulyje laikomas Šarūnas Bartas. Jam skirtas Emilijos Visocaitės straipsnis „Lėtas Šarūno Barto laikas“, kuriame išsamiai analizuojamas viena svarbiausių lėtojo kino sudėtinės dalis – laikas.

Šio „Kino“ laikas – ne tik praėjęs. Diana Kliukytė trumpai pristato rugpjūtį jau dešimtą kartą vyksiantį Vilnius dokumentinių filmų festivalį. Kaip visada, jis žada daug dokumentinio kino atradimų.

Tradiciiniam feljetone Živilė Piripinytė taip pat piešia ateities vaizdelį, tik jau žadinantį nerimą. Mat feljetonas skirtas potencialiomis laisvosios prekybos tarp JAV ir Europos pasekmėms, kurios būtų katastrofiškos europiečių kinui, nes ES biurokratai vis labiau pasiduoda amerikiečių spaudimui panaikinti kinui taikomą kultūrinės išimties principą. Naujausios žinios iš šio kovų fronto, pasirodžiusios jau šią savaitę, skamba optimistiškiau, nes prancūzai paskelbė savo veto. Ar ilgam?

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Trys čiaupai

Pasvarstymai apie nacionalinės dramaturgijos festivalio „Versmė“ formato pakeitimus

Milda Brukštutė

Teatrų sezonui besibaigiant pradedama dalintis įvairiai savo ateities planais. Tokie planai, kartais net ne mažiau nei patys spektakliai, sukelia įvairiausiu minčių: nusivylimų, lūkesčių bei vizijų. Kai kurie dalykai pasirodo tiesiog nesuprantami ir nepriimtini. Šiakart man taip nutiko su vienu iš Lietuvos nacionalinio dramos teatro numatomų pakeitimų. 74-ojo LNDT sezono pristatyyme, tarp įvairių užmačių ateicių, teigia, kad „keičiasi nacionalinės dramaturgijos festivalio „Versmė“ formatas. Užuot rengės pjesių idėjų konkursą, teatras užsakė trimis jau niems jau žinomiems lietuvių dramaturgams parašyti teatrui po pjesę. Nuo pat rašymo pradžios kūrybiniai procesai dalyvauja ir režisieriai, kurie reng pjesių pristatymus. Sėkmės iš jų taps spektakliais.“ Praėjus pirminei nuostabai, kilo noras pasvarstyti, ką šis pakeitimas gali įtaką reikštī.

Apžvelgus įvairius teatrinius ter-

pėje vykstančius renginius, atrodytų, kad bent jau savo pavadinimui laisvai raiškai, netramdomai kūrybai sąlygas teikia (ar bent jau norėtų teikti) būtent festivalis „Versmė“. Šis kasmetinis renginys iš tiesų turėjo potencialo, ir ne tik kaip konkursas, bet ir kaip traukos taškas, leidžiantis susiburti įvairiaus amžiaus ir skirtinę teatrinių profesijų atstovams. Anksčiau jis tuos, kurie domisi dramaturgija ar ją kuria, kvietė diskutuoti, susipažinti, mėginti bendradarbiauti, galų gale tiesiog linksmai kartu praleisti laiką. Tas laisvas bendravimas buvo ne mažiau svarbus nei scenoje pristatomos rezultatas. Tačiau akivaizdu, kad galimybės jam (laivam bendravimui) skleistis palaipsniu vis mažėja. Tarytum stengtasi atsisakyti visko, kas asocijuojasi su nerimtu ar laisva valia, nors juk savaičiai aišku, kad rimtumo ir įtampos sukaustyti veidai su kūryba dar neturi nieko bendra. Visiems žinoma, kad galvojant vien tik apie geidžiamą rezultatą gerokai sumažėja kūrybinės energijos, todėl,

jei tik įmanoma, patartina to venti. Be abejo, išvengti dažnai nepavykstantių kultūros finansavimo taikylių, tačiau konkurso žanras juk galėtų būti itin palankus būdas išsiuskiti nuo tokios varžančios struktūros.

Tuo tarpu šiuklū užuominia apie festivalio formato pakeitimą praneša, kad nuo kitų metų „Versmė“ tiesiog nebebus. Kad Lietuvos dramaturgai nebeturės galimybės kūrėti siuštį savo kūrybos – nebūtinai su viltimi konkursą laimėti, manau,

buvo svarbu žinoti, kad pjesę perskaitys bent komisijos nariai. Dabar keliais sakinius informuojama, kad kūrybinės dramaturgų versmės tiesiog neberekalingos, tegu Jos trykštata kur nors už šio konkurso, šio teatro ribų. Juk išrastas daug greitesnis ir patogesnis pjesių gaminimo būdas: vietoj savaičių ištrykštančios versmės nutiesiamas vamzdžis su trimis čiaupais. Taip gerokai patogiau: iš jų tekės patikrintas, jau filtruotas vanduo. O svarbiausia, kad jis ne-

tekės bet kada, čiaupus juk labai paprasta pagal poreikį stipriau ar silpniau atsukti, o kai pabesta ar galite pritekėti bala – užsukti. Gal ir nieko blogo siekti kuo geresnio ir mažiau jėgų reikalaujančio rezultato, tačiau tuomet ir festivalio pavadinimas tokis klaidinantis neturėtų likti, vis dėlto yra skirtumas tarp versmės ir vandens, kada ir kaip panorėjus paleidžiamo iš čiaupo. Juk dabar tai tapo „Dramaturgų kalve“, o tiksliau – „Trijų dramaturgų kalve“, kitiems Lietuvos dramaturgams nė menkiausiai atvirumo iliuzijų nebekeliančia.

Todėl keistai skamba LNDT mano vadovo Audronio Liugos ši pokyčių lydintis komentaras: „Apskritai ateinantį sezoną teatre turėtų atsirasti daugiau jaunos kūrybinės energijos, skatinančios teatrą toliau citi atsinaujinimo keliu.“ Ar galima tikėtis naujos kūrybinės energijos iš anksto suplanavus kūrybinę viziją ir apsidraudus nuo galimų nesėkmėų, kitaip tariant, netekus kantrybės ir pasitikėjimo tiek savimi, tiek ir jaunais žmonėmis?

Visi vaizdai meluoja

ATKELTA IŠ 1 PSL.

kad mane norima išanalizuoti psichoanalitiškai. Ką aš tapau? Pavieklus. Jie kabo ant sienos, ir viskas. O ką jūs visi matot, tai ne tik tai, ką tapau, bet ir tai, ką jūs norit matyti. Aš už tai nesu atsakingas.

Norėjau per tavo kūrybą kartu paméginti painterpretuoti pasaulinę tendenciją – autoatvaizdai nebesiekia vaizduoti kokios nors (geidžiamos) tiesos, realybės ar nebesistengia ką nors atskleisti apie menininką, net nebekonstruoja jo įvaizdžio, o užsiima velnias žino kuo. Menininkai daugina keistus antrininkus. Tiriā deformatijos poveikį? Neigia atvaizdo gebas? Beje, ar esi nutapęs reprezentatyvų, klasikinį savo autoportretą?

Kitų – taip, o savo nesu. Tai portretu žanras, kuris yra visiškai kas kita, ne tai, ką darau. Man nėra jokio poreikio tapti savo reprezentaciniu portreto, nes aš nenoriu nei rinkimų laimeti, nei būti patrauklus visuomenėi ar panašiai.

Geriai. Mėginsiu iš kito šono. Dalis tokų kūrinių yra pavadinči autoportretais, kitos dalies (galbūt gausėsni) pavadinimai sukurtą vaizdą labai aiškiai pristato kaip kitą asmenį: „Jis“, „Žiovaujantis“, „Tarnautojas“, „Vykdytojas“, „Atsiskyrėlis“, „Ekstremalas“ ir kt.

Autoportretu pavadinu tada, kai nežinau, kas ten pavaizduota, kai nesugalvoju kito pavadinimo. Gilios klasifikacijos čia nėra, nes man nelabai rūpi savo kūrybą sutvarkyti. Kartais tapydamas labai aiškiai pamatau kokį nors savo vaidmenį. Tuomet taip ir pavadinu. Kartais negaliu įvardinti, tai ir nesikankinu, nes vis tiek visi sako, kad tapau autoportretus.

Italų tyrinėtojas Omaras Calabrese tokio pavadinimo priskyrimą – menininko valią, intenciją – vertina kaip vieną iš labai svarbių elementų bandant apibrėžti autoportreto žanrą. Tačiau inertiskai net neabejojama, kad tapau autoportretus vien dėl panašumo. Kad ir kreivo, sukeistino.

Viskas labai paprasta, kol nepradeda gilintis. Kas yra panašumas? Kick mums svarbus panašumas, kuris slypi proporcijoje ar spalvoje. Man rūpi tai, kaip vaizdas veikia žmogų, kaip jis yra patiriamas. Ap skirtai man labai svarbi jutiminė partis, kurią noriu pasiekti savo kūriamais vaizdais. Mene, kurį matau didžiosiose salėse, pasigendu žmogaus kūno vaidmens. Kūniška partis man yra labai svarbi. Nesakau, kad svarbiausia, bet ne mažiau svarbi nei kitas. Ji neturi būti paslepta ar panickinta. Viduramžiais kūnas niekintas kaip nereikalingas daiktas, man tai nepriimtina.

Na, 8–9-asis dešimtmeciai su visas performansais buvo labai kūniški. Kodėl kūnas taip svarbu? Juk yra daug dalykų aplink, pavyzdžiui, autoportretų kultivuotojas Düreris piešė ir triušelius, ir

Žygimantas Augustinas, ekspozicijos fragmentas

A. LEKYTÉS NUOTR.

žolynus, ir kitokias kompozicijas.

Kartais pašau ir daiktus. Bet kai tai darau, lieka nepasitenkinimo jausmas. Jaučiu kažkokį kūrybos stoką. Jei žiūri į bet kokią daiktą, jį ganėtinai paprasta išanalizuoti. Gali kiaurai pamatyti, ten viskas aišku. Tuomet man nebeaišku, ką aš čia darau. Atkartoju daikto kūrėjo minčią? Néra intrigos dirbtii. Nors mokymuisi gal ir naudingas pratimas. O jei studijuojui gamtą (tik i peizažus nelendu, nes man juos nepatogu tapti), ten jauti, kad yra dalis, kurios nesuvoki. Tada laviruoji, ieškai. Ar atrandi – neaišku, bet yra viltis, kad ką nors suprasi.

Taip išeina, kad tave traukia tai, ko žmoguje negali iki galo suprasti?

Ko gero. Karštai ir intensyviai žmogų daug kas bando suprasti, bet kai jau tampa tarsi aišku, jis ima ir iškrečia ką nors keista, nesuprantama. Ir vėl nieko nebesupranti. Man šitai ir yra įdomiausia. Esu jau kažkur minčęs, kad man nepatinka žmonės, kurie yra visiškai aiškūs ir nuspėjami. Keista, kad dalis žmonių net stengiasi būti absoluciūci nuo spėjami, kaip kompiuteriai. Tampa tokiai pušžmogiai. O tai susiję ir su kūnu, ir su mintimis, su viskuo.

Tai todėl tavo „autoportretuose“ tiek daug tirščio? Jau iš pastabos apie fotografiją aišku, kad tapybą reikių suvokti ir kaip laiko, apmasytum, stebėjimo telkinį. Tavo nutapytose veiduose, kūnuose atrodo maksimaliai daug pritelktai. Atsiranda savotiškas paviršiaus judrumas.

Tapyba yra susijusi su fotografijos istorija ir atvirkščiai. Jos abi vieną kitą labai veikė, labai susijusios, bet tikrai nėra tapačios. Pirmiausia, tai visiškai skirtinges kilmės vaizdai, nors gali būti panašūs išoriškai. Nuotraukoje yra apšviesta akimirka, fizikos ir chemijos procesai, o prie tapybos darbo labai daug laiko dirbama, galvojama, atrenkama, mokomas, naudojamas daugybė vaizdo kūrimo teorijų ir taip toliau. Šiuose kūrybos procesuose yra daugiau skirtumų negu panašumų. Man užduotys kyla iš nepasitenkinimo statisku paviršiaus vaizdu. O tapant iš nuotraukos trūksta informacijos.

Netapai iš nuotraukos?

Kartais naudojuosi nuotrauka,

bet jos per mažai. Galima pirmą stadiją pasidaryti iš nuotraukos arba kokia nors raskurso informaciją pasiimti. Pavyzdžiu, skrendančio daikto, kurio kitaip negali gerai apžiūrėti.

Tam gali praversti ir veidrodis. Iš žvilgsnio tapyboj matyti, kad juos naudoji, bet ar nebūna pašalinio efekto? Ar nematai tu savo vaizduojamų tipelių, kai šiaip užmeti aki į veidrodį?

Kad aš juos ir be veidrodžių matau. Nusureikšminu veidrodžio. Mano veidrodžiai paprasti. Reikia didelio, kad visas matyčiaus.

Lacano veidrodžio stadijoje (6 mėnesių kūdikis) šis įrankis pasitarauja tam, kad žmogus suvoktu savo videntumą, o tavo veidrodžiai, regis, elgiasi atvirkščiai – jie tarauja kaip įrankis išskaidytį savo atvaizdą aspektais.

Aišku, kad mes patys tai darom, o ne veidrodžiai. Tai daiktas kaip bet kuris kitas. Idomu tai, kad gali matyti net savo nugarą. Jis leidžia pamatyti, ko šiaip nepamatytum. Mano vaizdai meluoja, kaip ir visi kiti vaizdai.

Turi galvoje tai, kad veidrodžiai, kaip ir žiūréjimo į save praktika, tapo labai įprasti, visiems savaime suprantami ne taip jau ir seniai. Tu aktualiuoju žiūréjimo į save praktiką savaip. Juk kiek esi prikūrės savo atvaizdų – išeityt visa karioumanę. Galbūt poreikis kurti fiktyvius į save panašius atvaizdus gali būti paaškinamas kaip gynyba nuo pasaulio, kuriame atvaizdas ne tik kad nebéra šventas, bet kasdien gausiai išnaudojamas, vagiamas be savininko žinios. Nes netikiu, kad tie atvaizdai skirti atskleisti tavo „tikrąjį“ ar juodajai asmenybės pusei.

Mano vaizdai meluoja kaip ir visi kiti. „Tikrojo aš“ samprata gal iš romantizmo epochos, ja netikiu. Nėra paprasta pasakyti, kas yra tikra, nes tai nuolatos keičiasi. Realybė man nėra tokia paprasta. Kai tapau, nejaučiu poreikio save parodyti taip ar anaij, ką nors apie save atskleisti ar ką nors atrasti, ypač tiesą. Viskas daug paprasčiau. Jei per toli nucisiu, neberasiu tiesioginio ryšio su tuo, ką darau.

Įdomi interpretacija dėl atvaizdų gausos funkcijos. Gal tikrai, norint ką

nors sulaidinti, prasminga prikurti daugybę antrininkų. Tada bus nebeaišku, kuris yra kuris. Bet apie tai niekad negalvojau, gal kartais kokiaje parodoje pasižiūri į „save“, pakabinčia ant sienos, pamatau, kokia armija keistuolių iš manęs gimę. Bet neturėjau tikslą gintis nuo pasaulio.

Net jei visą laiką meluoju, daug melų sudėjus galima suspekti besikartojančius teisingus faktus. Kokia nors „tiesa“ gali kur nors ir išlisti. Tada teks pripaišyti dar daugiau klaidinančiųjų, kad vėl viskas būtų nebeaišku.

Toks elgesys prašyti interpretacijos.

Kartą Ignas Kazakevičius pavadino mano autoportretus klonais ir man ta mintis patiko. Klonuojančiai paimama genetinė informacija, iš jos išauginamas kitas tokis, bet jis nėra tapatus. Naujasis gali būti net nepanašus, kaip nutinka identiškiems dyniams, kai ilgainiui jie tampa skirtinės, nes kitaip gyvena. Šia mintimi remiausi. Pasiuimi daļi informacijos iš savęs ir surukai atvaizdą kaip atskirą, su savu gyvenimu. Kartais po metų ji pertapau. Vėl pasikeičia. Kartais dingsta net panašumas. Nesiekui jo išsaugot, man įdomūs tie pokyčiai.

Jei lygini su dyvniais, vėl aiškiai atskirkiria išorinis panašumas ir, sakykim, turinys. Pažiūstu dyvinių, kuriems labai svarbu, kad jie būtų suvokiami kaip atskirai asmenys. Juos labai erzina juokeliai apie jų tapatumą. Aišku, čia nemažai painiavos. Dyvniai atrodo kaip gera analogija tau ir tavo atvaizdams. Visur čia tapatumo problema.

Būna, kad dyvniai ir visiškai susipyksta. Mano atveju, tai tarsi susipykti su savimi. Išties, jau kalbėjom, kad atvaizdas netapatus vaizduojamajam. Galima viską supaprastinti iki geno, tačiau tik čia ir paprasta, o toliau viskas neaišku. Net bandant suvandenį tampa aišku, kad jo formulė apie jį pasako pernely mažai. Jis gali būti ledas, garas, tektantis, šaltas, karštas, o formulė ta pati.

Taip išeina, kad savo „genams“ suteiki daug gyvenimą ar variacijų.

Gali būti. Šiek tiek gal nusižiūrėjau iš Luciano Freudo, kai jis sakė: „Aš netapau portretu. Aš kuriu žmones, tokius kaip tie, kuriuos tapau. Jie gyvena paveiksluose.“ Jie gyvena savo ribose.

Kodėl jie tokie pabrėžinai netobuli, net nedailūs?

Todėl, kad man tokius trūksta. Trūksta jų vaizdavimo. Trūksta tų žmogaus pusiau rodomo ir pripažinimo jas esant. Žmogus paprastai supaprastinamas iki vieneto ir po to visur rodomas. Tai neįdomu. O be to, kūryba nėra toks jau visiškai sąmoningas veiksmas. Aš tikrai nežinau, kaip ir kodėl jie tokie pasidaro.

Paskui jau galiu apmąstyti, vienaip ar kitaip apie tai pasakyti, bet kūrybos procesas nėra labai rationalus. Aš taip nedirbu.

Gal paaškinimas paprastas – savo pasirinkimais atkuriame pusiausvyrą. Pažiūstu išskirtinai neagresyvų žmogų, kuris klausosi paties žiauriausio metalo. O visokie žudikai maniakai klausosi Bacho. Gal tu tiesiog pernelyg malonus žmogus ir tau būtinas negatyvas?

Jau prisipažinau, kad tapau tai, ko man trūksta. Dabar nebeissiginiu. Kūryba man yra labiau nesamoningas procesas. Tačiau jei užhipnotizuotų žmogų, juk irgi pradėtų listi keisčiausiai dalykai. Klausimas, ar verta viskuo pažodžiu tikėti? Ne reikia atpainioti racionalumo ir ne-racionalumo. Lygiai taip pat nereikia mėginti atskirti mąstymo nuo pojūčių. Apie juos kalbu atskirai tik tuomet, kai noriu ką nors išanalizuoti, pavyzdžiu, dėstydamas pėsimą Dailės akademijoje. Negaliu nuo vienuolikos iki dylikos būti rationalus, o nuo dylikos iki pirmos neracionalius.

Kada tau atrodo, kad kūrinys baigtas? Kada jis tau atrodo geras?

Baigtas jis būna, kai man nusibesta prie jo dirbtii. Visada matau, kas dar blogai. Bet ateina laikas, kai susiprantai, kad reikytu perciti prie ko nors kito. Man labiau patinka tie mano darbai, kuriuos tapydamas aš patyriau daugiausiai smagumo. Dar yra tendencija, kad geresni atrodo vėliaus. Geriausias – paskutinis. Tik iki tol, kol pabaigiu. Čia daugiausiai vilčių. Ir jos, aišku, žlunga. Jei žlugimas itin didelis, kūrinio kartais pradedu nekėsti. Visi mes norim padaryti labai gerai, bet išeina taip, kaip išeina.

Artikuliacija trukdo dirbtii?

Taip. Pirma turiu daryti, po to atmeti, kas netinka, papildyti, ko trūksta, nes nežinau, kur paveikslas nuves. Susiformuluoti idėjų ir ją igyvendinti – nuobodu, įdomu auginti idėjų dirbtant. Manau, kad tapyba nėra vien tik idėjų igyvendinimo įrankis, jি galį būti ir idėjų generavimo būdas. Bet kodėl jūs vis klausinėjat apie tas mano intencijas ir ką aš noriu nutapytai?

Negi manai, kad yra beprasmiška kalbėtis su menininku?

Ne. Pokalbis gali būti prasmingas su visais žmonėmis. Net su nebyliu. Tik aš nežinau, kodėl vienaip ar kitaip darau. Man patinka pati būsenai tapant. Jei netapau, būnu piktas, sau nepatinku. Ir kitiems. Kai tapau, jaučiuosi geriau.

Sovietinių tremčių istorija ir politika

Po seminaro „Būtasis testimis laikas Baltijos šalyse: sudėtingos praeities atmintis ir trauma“

Eglė Rindzevičiūtė

Nuo 1987-ųjų sunki, skaudi, nevienareikšmė praeitis – sovietinė okupacija, Holokaustas, rezistencija – buvo aprašoma asmeniniuose memuaruose, istorikų tekstuose, simbolizuojama paminkluose, jos daiktinių likučiai rodomi muziejų parodose. Prabėgus daugiau negu dviem dešimtmeciams jau galime atsigrežti atgal ir pažvelgti, kurie praeities aspektai susilaukė didžiausio dėmesio, koks tipo istorijos ištvirtino viešojoje erdvėje ir kurie tremčių aspektai liko paženklinti baltosiomis nežinojimo dėmėmis. Būtinybė nuodugnai peržiūrėti skausmingos sovietinės praeities istorijos rašymą buvo aptarta gegužės 24 d. Politinių mokslų institute Paryžiuje (*Sciences Po*) vykusiam seminarė „Būtasis testimis laikas Baltijos šalyse: sudėtingos praeities atmintis ir trauma“.

Ir profesionalių istorikų darbuose, ir oficialiuose vyriausybės pareiškimuose, ypač tremčių paminėjimui skirtose kalbose, pirmiausiai į akis krenta tai, kad tremčių patirtis, kaip tautinės tapatybės pamatas, yra svarbinama. Tremčių svarba tautinei tapatybei yra pripažinta, tačiau neveniodai vertinama Baltijos šalių ir užsienio tyreju. Apibendrinant galima teigti, kad daugelis Baltijos šalių mokslininkų traktuojia tremčių istorijos rašymą ir sklidą kaip svarbią priemonę, padedančią Baltijos šalių gyventojams pagrįsti savo autonominę tapatybę. Paženklinti tremčių patirtimi, tiesiogine ir perpasakota, Baltijos šalių gyventojai gali save apsižrežti ir kaip nekaltas aukas, ir kaip neapsakomus sunkumus išgyvenusius heroujus ir taip atsiriboti nuo Rusijos ir asmeniškai, ir politiškai.

Tačiau tokį tremčių istorijos vaidmenį dažnai kritikuojata užsienio tyrejai. Teigiama, kad tremčių istorija pasitelkiama siekiant pagrįsti martirologinę pasaulėžiūrą, kuri eskaluoja etnocentrizmą. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad estų, latvių, lietuvių etniniai daugumai atstovai yra praktiškai monopolizavę tremčių patirių raiškos priemones: tremčių istorija yra dažniausia naujodama etninės daugumos paženkliamumui pabrėžti.

Šie skirtini požiūriai neturka peraugti į konfrontaciją. Vakariečiai kaltinami abejingumu ir dvigubais standartais vertinant sovietinius nusikaltimus. Baltijos šalių atstovai kritikuojami dėl aklo etnocentrizmo ir abejingumo, nenoro atsižvelgti į paralelinės patirtis, priklausancias kitoms konfesijoms bei etninėms grupėms.

Seminaras „Būtasis testimis laikas Baltijos šalyse“ siekė peržengti šį konfrontacijos slenkštį ir praplėsti kritinius ir empirinius tremčių istorijos artikuliavimo būdus. Kaip savo garsioje knygoje „Kruvinos žemės: Europa tarp Hitlerio ir Stalino“ (2011) teigia JAV istorikas Timothy

Snyderas, Rytų Europos istorija tiesiog privalo sinchronizuoti komunistinių nusikaltimų ir nacių vykdoto Holokausto istoriją. Vis dėlto realybėje komunizmo ir nacizmo sinchronizacija yra sudėtinga ir ne visiems savaimė suprantama užduotis. Dėl socialinių ir politinių priežascių šios istorijos buvo suskirstytos į nišas: pasakojimai buvo guldomi į atskirus stalčiukus. Atskiriamos netik, pavyzdžiu, vienos šalies skirtinė konfesinių, socialinių ir etniinių grupių istorijos, bet ir kitų šalių partystys. Kuriame iš Lietuvos muziejų galėtume susipažinti su sovietinėmis tremčių Lenkijoje, Estijoje ar Latvijoje? Kur galime sužinoti, kaip Lietuvos gyventojų tremtys išsirašo į komunistinio Gulago istoriją? Toks suskirstymas į nišas būdingas ne tik muziejams, bet ir kitoms viešosios informacijos skliaudos priemonėms,

ji žydų tremtiniai neskubėjo skelbtis savo memuarų, nenorėdami konkuruoti su be galio komplikuotu Holokausto patirčių viešinimu. Šis skaudus atvejis parodo, kaip susilejus išorinio dėmesio trūkumui ir aukų tylai istorijoje atsiranda baltų dėmių. Nors, kaip teigė Paryžiuje, Sorbonos universitete, studijuojanti doktorantė Akylié Grigoravičiūtė, vis dėlto esama jidžių kalba parašyti memuarų, kuriuos rašė ištremti žydai ir kurie laukia istorikų dėmesio, šias dėmes laikui bégant taps vis sunkiai ir sunkiai užpildyti.

Masinės deportacijos ir tremčių iškėlimas į dienos šviesą 9-ojo dešimtmečio pabaigoje vyko Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje, bet iki šiol bent jau man nėra žinoma apie lyginamiasias šių renginių studijas. Būtų įdomu sužinoti, ar protestantiskose Latvijos ir Estijos kultūrose

tys pateikiamos kaip Latvijos politinio valstybingumo pagrindas, tremčių istorija naudojama parodyti politinės Latvijos valstybės būtinybę ginti etniinių latvių teises.

Šio straipsnio autorė Eglė Rindzevičiūtė pristatė studiją apie tremčių ekspozicijas trijuose Lietuvos muziejuose: Genocido aukų muziejuje Vilniuje, Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse ir Devintojo forto okupacijų muziejuje Kaune. Panašiai kaip Latvijos žiniasklaidoje, Okupacijų muziejuje sovietinių tremčių istorija yra naudojama Lietuvos politinio valstybingumo naratyvui stiprinti. Mano apsilankymo metu (2011 metais) muziejus negalėjo pasiūlyti katalogo ar ekspozicijos aprašymo. Viešintelis orientyras į ekspozicijos pasakojimą tebuvo stendų teminės antraštės, žymincios šiuos politinius išykius: pirmoji sovietinė okupacija, NKVD teroras, tremtys, nacių okupacija, Holokaustas, tada antroji sovietų okupacija ir vėl tremtys.

Ši ekspozicijos sekā nėra atsitinginė: muziejus yra skirtas būtent okupacijų istorijai. Tačiau Okupacijų muziejaus ekspozicija kartu yra ir didžiausia tremčių skirtoje ekspozicijoje šalyje, tad būtų natūralu tikėtis platesnio Lietuvos tremčių kontekstualizavimo sovietinio gulago, Rytų Europos tremčių ir galbūt bendresnio deportacijų, kaip politinės technologijos susidorojant su priešininkais, pristatymo. Ir Okupacijų muziejas Kaune, ir Genocido aukų muziejas Vilniuje pateikia šiek tiek rašytinių informacijos, kad buvo tremti ne tik etniinių lietuvių, bet ir žydai, ir kitų tautybių asmenys. Pavyzdžiu, Okupacijų muziejuje eksponuojama daug žydų tremčių nuotraukų, tačiau apskritai žydų tremčių materialinė kultūra nėra išskirta. Genocido aukų muziejuje ekspozicijos dalis skirta tremčių kasdieniam gyvenimui; ypač daug vietos skiriamos katalikų religijos vaidmeniui bei auklėjimui remiantis krikščioniškomis vertybėmis. Tačiau lankytojas nesužino, ar buvo svarbesnių skirtumų tarp katalikų ir Lietuvos protestantų, žydų ir romų, galų gale ateistų kultūros tremtyje.

Lietuvos liaudies buities muziejuje tremčių prie Laptevų jūros bendruomenės inicijuotą ir pastatytą jurtą reikėtų aptarti kaip šiek tiek kitokio pobūdžio muziejinį objektą. Kitaip negu Okupacijos ir Genocido aukų muziejai, jurtą nesiekia rekonstruoti bendresnės Lietuvos tremčių istorijos. Jurta, anot jos iniciatorių, yra skirta paminėti ir priminti būtent prie Laptevų jūros ištremtų Lietuvos gyventojų patirtis. Tačiau ir šiuo atveju, jurtoje, kuri yra tikrai fantastiškas monumentas Laptevų jūros lietuvių bendruomeniškumui, dominuoja katalikiškas kančios naratyvas.

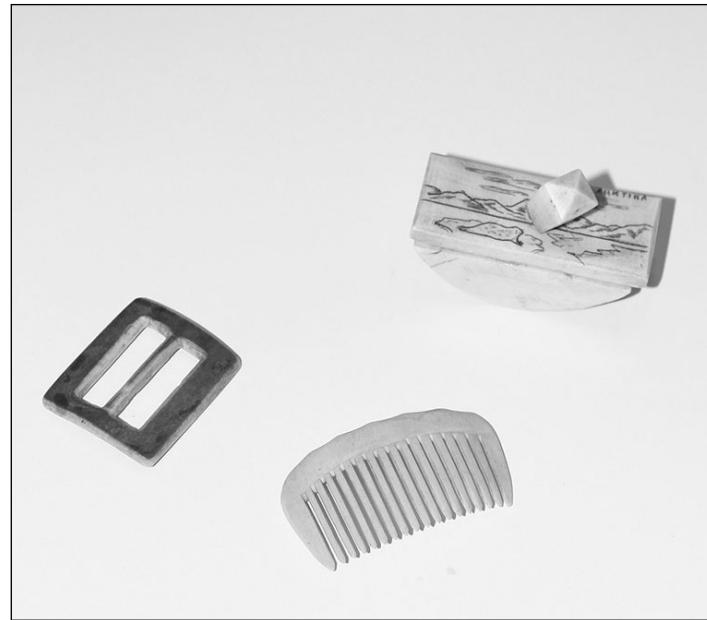
Ar šios muziejinės ekspozicijos gali būti suprantamos kaip vyriausybės remianto lietuviško etninio nacionalizmo išraiška? Ar aprašyti

pasakojimai yra užvaldė daugumos lietuvių vaizduotę? Atsakymas nėra toks jau paprastas. Pirmiausia, kaip rodo sociologų tyrimai, tremčių, kaip istorinio įvykio, svarba tarpabės konstravimui priklauso nuo klausimo uždavimo būdo. Atsakymai į reprezentatyvioje apklausoje pateiktą atvirą klausimą, kur respondentas buvo prašomas savo nuožiūra surašyti svarbiausių istorinius įvykius, rodo, kad tremtys savo svarba nusileidžia ne tik neprieklausomybės atkūrimo įvykiams, bet ir Antrajam pasauliniam karui bei įstojimui į Europos Sąjungą. Tremtys, kaip svarbus istorinis įvykis, 2006 metais buvo paminėtos rečiau negu 1989 metais. Jaunimas (14–19 metų amžiaus) tremčių neteikė didesnės reikšmės. Rusakalių Lietuvos piliecių požiūris į tremtis beveik nesiskyrė nuo etnių lietuvių respondentų. Šie duomenys verčia klausti, kurioms visuomenės grupėms ir kokiuose kontekstuose etnocentriškas tremčių pasakojimas ima dominuoti.

Muziejai orientuojasi pirmiausia į materialinės kultūros objektų rinkimą ir saugojimą. Materialinės ribos ir galimybės išg paveikia tremčių istorijas. Pavyzdžiu, Genocido aukų muziejaus internetinėje svetainėje teigama, kad didžioji dalis tremčių materialinės kultūros objektų yra dovanoti pačių tremčinių. Reikia prisiminti, kad ir Genocido aukų muziejas, ir jurta buvo iniciuoti Lietuvos tremčinių ir politinių kalinių sąjungos (jurtos atveju, Laptevų jūros draugijos). Sajunga aktyviai prisidėjo ir prie ekspozicijos. Okupacijų muziejuje Devintajame forte rengimo. Visi šie trys muziejai išlaikomi iš valstybės lėšų. Kaip ir kitiems muziejams, lėšų kolekcijų plėtrai nepakanka sisteminagam, moksliniai tyrimai paremtam tremčių istoriją liudijančių objektų rinkimui. Nenuostabu, kad muziejus pateikiami naratyvai atspindi būtent donorų, tiesiogiai prisidėjusių prie tų muziejų kūrimo, požiūrį į istoriją. Galima manyti, kad situacija yra paradoksaliai trūkstant valstybiniu finansavimu, muziejusose išviešpatauja gana etnocentriška ir katalikiška tremčių istorijos versija.

Tremčių ekspozicijos Lietuvos muziejuje tremčių prie Laptevų jūros bendruomenės inicijuotą ir pastatytą jurtą reikėtų aptarti kaip šiek tiek kitokio pobūdžio muziejinį objektą. Kitaip negu Okupacijos ir Genocido aukų muziejai, jurtą nesiekia rekonstruoti bendresnės Lietuvos tremčių istorijos. Jurta, anot jos iniciatorių, yra skirta paminėti ir priminti būtent prie Laptevų jūros ištremtų Lietuvos gyventojų patirtis. Tačiau ir šiuo atveju, jurtoje, kuri yra tikrai fantastiškas monumentas Laptevų jūros lietuvių bendruomeniškumui, dominuoja katalikiškas kančios naratyvas.

O tai būtų išties didžiulis praradimas. Tremčių istorija juk yra kūpina ir bendražmogiškų, ir labai lo-

Kauno Rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotojų parengtos parodos „Lietuvos vaikai tremtyje“ fragmentas Kauno IX forto okupacijų muziejaus salėje

NUOTRAUKA IŠ MUZIEJAUS ARCHYVO

Galerijų rašymo ypatumai

Kodėl pranešimai apie parodas keliauja į šiukslių dėžę?

Aistė Paulina Virbickaitė

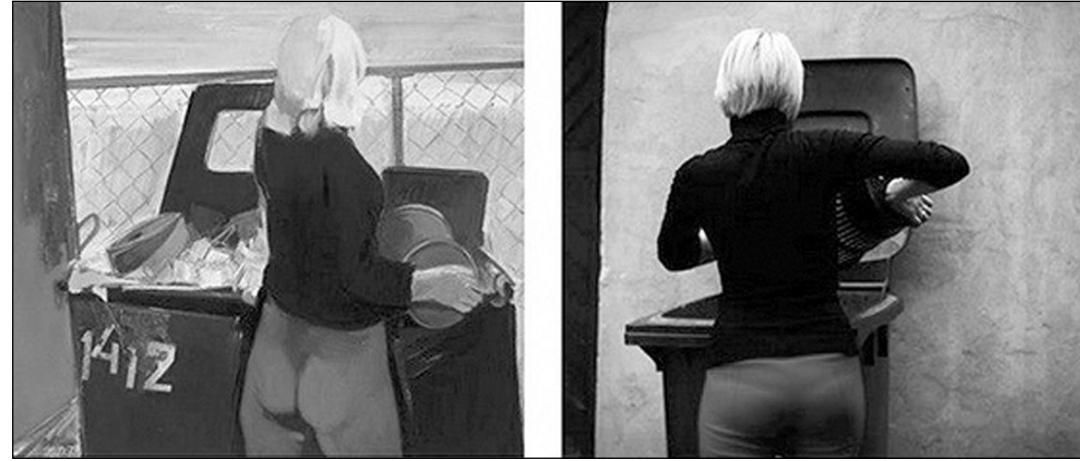
„Kaip manai, pats parodos kuratorius paraše tokį pranešimą spaudai?“ – dvejodama klausiu kolegės. „Nemanau, – paabėjojusi atsako. – Turbūt tai bus kokio vadybininko darbas.“ Dar kartą peržiūri Jono Meko vizualinių menų centro atsiųstą šedevrą, prašmatnį epitetu ir klaidžių frazių tekstinį mišinį. Trumpas tekstas mirga tokiomis frāzėmis kaip: „centrą papuoš menininko darbai“, „centras lankytujams ruošia vasaros dovaną“, „vyras netruko užsirtarnauti plačiosios auditorijos simpatijas“, ir galvoj apie taip pristatomos parodos kuratorių Keštūčio Šapokos ne kartą išreikštą kategoriską požiūrį į komerciją, kičia bei štampus mene. O gal meną pristatantį iame tekste visi šie bruožai tampa pagirinti? Minimaime tekste taip pat pranešama apie *pukias* menininko idėjas, *pukią* menininko kūrybos erdvę, taip pat sužinome, kad paroda – tai *pukus* menininko temperamento atspindys, o darbų formatas *pukiai* iliustruoja išskirtinį menininko požiūrį į meną. Puikus būdas priversti paniurti dailės kritiką, bent kiek maštant žiūrovą ar naujienų redaktorių!

Praėjo jau ne vien metai, kai galerijos ir muziejai informuoja apie parodas ir renginius išsiūsdamos pranešimus spaudai. Deja, sėkmagai perėmusios verslo naudojamus įrankius, galerijos vis dar neišmoko, kaip su tais įrankiais elgtis. Kick-vieną kartą suglumstu gavusi galerijos „Lietuvos aidas“ pranešimus – laiške nei „labas“, nei „viso gero“, tik prisegtas jaudulio pries parodos atidarymą išvarginto menininko su-kompliuotas kvietimas, kartais lydimas panašaus teksto. Iš tiesų tik viena galerija mieste nepasivargina atlikti paprasčiausio judesio – siūdama kvietimą dailės kritikui išraišyti kreipinyje jovardą. Tarkime, dailės kritikai mūši šaunioms galerijoms neįdomūs ir nereikalingi. Tačiau keista, kad lygiai taip pat nereikalingi ir naujienų redaktoriai bei skaitytojai. Po to telieka graudintis, kad žmonės neskaito tekstu apie

kultūrą ir nevaikšto žiūrėti meno. Bet ar tai tikrai svarbu apie naujas parodas atmetinant informuojančių galerijų darbuotojams?

Kalbant apie pranešimų spaudai turinį ir retoriką, juos galima skirti į 3 grupes. Pirmoji – informatyvūs, tvarkingai atsiunčiami pranešimai. Man, kaip dailės kritikei, juose esančios pradinės informacijos viškai pakanka. „7 meno dienų“ redaktorė Monika Krikštopaitytė teigia panašiai – savastrastyje anonsas yra kvalifikuojamas kaip informacija, todėl iš galerijų siunčiamų pranešimų tikimasi ne stulbinančių sensacijų, o informatyvumą. Tačiau pranešimai spaudai siunčiami ne tik dailės kritikams ir kultūrinei spaudai, bet ir visai žiniasklaidai. Šiam, platesniame kontekste, pranešimams trūksta vieno svarbiausios dėmenų – pagrindinės ašikios, o dar geriau – skaitytojų intriguojančios žinutės. Kiekvienas dirbtinis ryšių su visuomenės srityje pasakys: surasti tokią žinutę – sunkioji darbo dalis, ją atlikęs patį tekstą parašysi kaip mat. Kaip tokį pavyzdį galima būtų paminti Nacionalinėje dailės galerijoje yvukios M.T. Rožanskaitės parodos komunikaciją. „Paroda, sukonstruota kaip rentgeno aparatas“, – teigė pranešimo spaudai padavinimas ir savo nejprastumu ženkliai didino skaitančiųjų skaičių. Ar nuo to nukentėjo pranešimo ar parodos kokybė? Tikrai ne.

Internetinio portalo „15min.lt“ kultūros redaktorė Audré Domeikaitė per dieną gauna 5–10 pranešimus apie parodas. Bet tarp jų – labai mažai tikrai įdomių pranešimų, kurie sudomintu ir suntriguotu nuteiti. Ji sako: „Dažnai būna sausų ir siaurų auditorijai skirtų pranešimų, kuriuose dominuoja dailėtyriniai terminai. Tačiau mūsų auditorija yra masinė ir norint ją patraukti reikia kalbėti visiems suprantama kalba. Nesakau, kad reikia nuleisti karteles, bet galima tiesiog adaptuoti platesniam ratui. Esu išiškinusi, kad įtaigių pranešimų pavykštų sudominanti ir daile ne sidomintį žmogų.“ Šalia savo komentaro redaktorė atsiuntė ir nesenai gautą pranešimą apie

Modernaus meno centro atlikta Kostas Dereškevičiaus paveikslas „Ketvirtadienis“ (1976) inscenizacija. Karolio Sabeckio nuotrauka

parodą, kuris neabejotinai priklauuso jau antrai, gan gausiai ir gavėjus gluminančiai pranešimų grupei.

„Vasantas Das fotografijoje nėra svarbių įvykių fiksavimo, kažko kas greit išnyks ir žut būt reikia sučiupti šią akimirką. Jo žvilgsnis sustoja ir susitapina su idealium proporcijom, ritmingais pasikartojimais, panary į mėlynos ar žalios spalvos gelmę, ji traukia Indijos žmonės šviečiantys savo amžinumo suvokimui, (kalba netaisytu, – A.PV) – taip žurnalistus ir publiką mėgina sudominti „Užupio galerija“. Panašūs padriki tekstai būdingi ne tik šiai galerijai. Spėju, juos dažniausiai rašo patys menininkai. Princiniai laiko suprasti, tai pokštasis ar oficialus galerijos kvietimas. Kadangi gaila laiko suvokimui, kas norėta pasakyti atsiustuoju sąmonės srautu, – laiškas lekia į šiukslių dėžę. Tokius pranešimus siunčiančių galerijų darbuotojai, matyt, neturi laiko pranešimui paruošti, nes tuo metu kaip tik rašo eilinių projektą apie „platesnio visuomenės rato įtraukimą į meninius procesus“.

Gal kai kurios galerijos tiesiog nežino, ko reikia tiems žurnalistams? Kultūrai visada draugisku portalu „Bernardinai.lt“ redaktorius Antanas Šimkus sako, kad asmeniskai i ji su prašymais į portalą įkelti pranešimą kreipiasi apie ketvirtadalis siuntėjų. Jiems visada paaiškinama, kokie būtų pagrindiniai reikalavimai informaciniams tekstui, o viešumon nekeliami tik pagrindinių

reikalavimų neatitinkantys ar stilistiskai netvarkinti bei tiesiog nesuprantamai parašyti pranešimai – tokius gaunama nemažai. Portalas „Delfi“ rubrikos „Kultūros parkas“ redaktorė Gintarė Urnikienė neprisimena, kad į ją su pasiūlymu bendradarbiauti būtų kreipus kokia nors galerija ar muziejus. „Ne kartą esu girdėjusi, kad kultūra pamiršta dėl žiniasklaidos kaltės. Tačiau yra ir kita medaliu pusė – informacija pateikiama neprofesionaliai, dažnai – tiesiog atmetinant. Tai ir yra priežastis, kodėl į „Kultūros parką“ patenka tiek mažai pranešimų apie parodas“, – sako G. Urnikienė ir pataria menininkams bent jau pasikonsultuoti su viešiųjų rysių profesionalaus. Kaip matysime iš trečiosios pranešimų rūšies, toks sprendimas turi savų pliusų ir minusų.

Puošniesi pranešimai spaudai atsirado palyginti nesenai, vienu iš jų pradėjau ši rašinį. Tarsi dideli kruziniai laivai jie oriai plaukia bendrame kulklių kultūrinį pranešimų sraute. Tvarkingi tekstai, kvapą gniaužiančios antraštės ir prisegtos kokybiškos nuotraukos. Deja, nereitai jie nepastebi ledkalnių, vadinau komunikacijos klaidomis. Bene ryškiausias pavyzdys – plačiai išsiuntinti kvietimai į Ray Bartkaus parodos „Titanikė“ atidarymą, kuriuose be labai jau drąsių teiginių apie „pasaulinio garso menininką“ buvo skelbiamas apie vakarėli, į kurį bus galima patekti tik su pakvietimais. Ar tikrai tokiai pakvietimų negavu-

siems dailėtyrininkams ši informacija apie „elitinį“ renginį buvo būtina? Kick mažesnis arogancijos kiekis komunikacijoje tikrai būtų sumažintę kritinių atsiliepimų kultūrinėje spaudoje skaičių. Perdėtu entuziazmu švitti ir „Juškaus galerijos“ Zygmanto Augustino parodos komunikacija. Niekas neabejoja, kad jis – geras menininkas, tačiau kam keturiadesimties sulauskų žmogų vadinti „jaunosis kartos tapytoju“, nelabai aišku. Dar įdomesnis tame pačiame pranešime randamas galerijos (prekiavaujančios modernistinių dailės kūrinių) vadovo terminas „lengvasis modernizmo keliais“.

Suprantu norą pasiekti platesnę publiką. Tačiau nesuprantu išitikinimo, jog to neįmanoma padaryti be pompastikos. Juk šio triuko nebenaudoja šiuolaikiskos ir solidžios verslo kompanijos, palikdamos beverčius epitetus bendraujantiems su mažau išsilavinusių ir patiklesnei publikai. Trumpai tariant, vien pasamdyti viešiųjų rysių agentūrą neužteks. Tekstas bus tvarkingas ir suprantamas platesniu ratu, tačiau išmanantys bent kiek daugiau siurps nuo kliaudių ir nusišnekėjimų.

Apibendrinant galima pasidžiaugti, kiek dar daug naujų patirčių laukia mūsų galerijų. Gero informacinio teksto sukūrimas didelių investicijų nekreikala, o brūkštelėti kelias mandagias cilutes siunčiant laiškus žurnalistams, kritikams ir potencialiemis pirkėjams apskritai nieko nekainuoja. Bet tai kartais daro stebuklus.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

kalių reikšmių. Lietuvė istorikė Violeta Davoliūtė iškėlė įdomią mintį, kad viena iš priečiaus, kodėl 9-ojo dešimtmecio pabaigoje atskleistos tremčių istorijos šitaip sujaudino žmones, buvo ne kas kita kaip sovietmečiu vykdyta urbanizacija. Septintojo dešimtmecio viduryje pirmą kartą Lietuvos istorijoje miesto gyventojų skaičius susilygino su kaimo gyventojų skaičiumi, ir tik 9-ajame dešimtmetyje miestiečių skaičius pranoko kaimo gyventojų skaičių. Lietuvos miestų gyventojai, žinoma, nebuvovo „ištremti“ iš kaimo, tačiau jiems buvo pažystamas ne visai savanoriško persikėlimo, šaknų netekimo jausmas. Trem-

tinių pasakojimai apie troškimą grįžti į tėviškę atliepė naujujų Lietuvos miestiečių kaimo ilgesiui, o ir didelė dalis tremčinių buvo kilę iš kaimo. Tarpukario Lietuvos miestiečių – žydų, lenkų ir rusų – tremčinių memuarai kažkaip paskendo Atgimimo bangoje. Tokiu būdu grįžimas į Lietuvą tremčinių memuarinėje literatūroje ataišėjo neištremtų norui grįžti į kaimą.

Būtų sunku perdėti tremčinių memuarų svarbą. Ypač įdomu, kad memuarų rinkimas Baltijos šalyse vyko skirtingai. Estijos karos muziejuje direktorius Toomas Hioo pabrėžė Estijos paveldo asociacijos, įkurto 1988 metais, svarbą. Anot Hioo, estų jaunimas Tautos fronta laikė gan nuobodžia organizaciją. Tuo tarpu Paveldo asociacija tapo

itin populari tarp jaunimo dėl aktyvių veiklos formų, ypač ekspedicijų memuarams rinkti. Įdomu, kad, panašiai kaip ir Lietuvoje, nepaisant nesuskaičiuojamo kiekio viešų pareiškimų apie tremčių svarbą valstybingumui, faktinė medžiaga apie tremtis bei memuarai Estijoje buvo renkami daugiausia savanoriškai. Nenuostabu, teigė Hioo, kad akademiniu požiūriu surinktos medžiagos kokybė buvo gana ivairi. Kaip ir Lietuvai, Estijai trūksta sistemo profesionalaus darbo tremčių istorijos rašymo ir viešo artiliavimo srityje. Šioje situacijoje, teigta seminaras, itin padėtū ne tik tarptautinis bendradarbiavimas, bet naujų požiūrių, neapribotų vidinių politinių interesais, taikymas.

Seminara moderavęs žinomas so-

ciologas, Sovietų Sajungos demografijos tyrejas profesorius Alainas Blumas (EHESS) pabrėžė transnacionalinę tremčių istorijos svarbą. Sovietinis režimas, sakė Blumas, vargu ar siekė ištremti „būtent lietuvius“, „būtent latvius“ ar „būtent estus“. Veikiai, sakė jis, buvo tremtiami elito ir pasiturinčiosios klasės atstovai iš Baltijos šalių regiono. Dėl šios priežasties yra gana beprasmiška, anot Blumo, lyginti Baltijos ir kitų Rytų Europos šalių tremčinių skaičių. Pavyzdžiu, žemės savininkai lenkai, gyvenę Vakarų Ukrainoje, sovietinio režimo buvo tremtami ne kaip „lenkai“, o kaip Vakarų Ukrainos gyventojai. Be abejio, pabrėžė Blumas, ištremtų gyventojų skaičius yra esminis faktas, kuris privalo būti nustatytas. Tačiau šių skaičių politi-

zavimas pajungiant juos etnostenistiniams argumentui yra labai specifinės, nacionalistinės istoriografinės efektas.

Bet galbūt svarbiausia Blumo ižvalga lietę tremčių istorijos testinumą. Galbūt skaudžiausis ir kontroversiškiausis tyrimai bus apie likimą tremčinių, grįžusių į savo tėviškes, kur daugelį lydėjo represijos, diskriminacija, abejonumas. Tremčių istorija ištisies yra būtasis tėstinius laikas, kurio neutralė vargu ar turėtume girtis gyvenimui laisvoje visuomenėje.

Seminaro organizatoriai – Una Bergmanė, Philippe'as Perchoc ir Eglė Rindzevičiūtė – dėkoja Lietuvos Respublikos ambasadai Paryžiui, kuri kartu su Estijos ir Latvijos ambasadomis suteikė dosnią finansinę paramą, leidusią surengti šią diskusiją.

Žavinti ir gąsdinanti animaciją

Tarptautinio Ansi animacinių filmų festivalio įspūdžiai

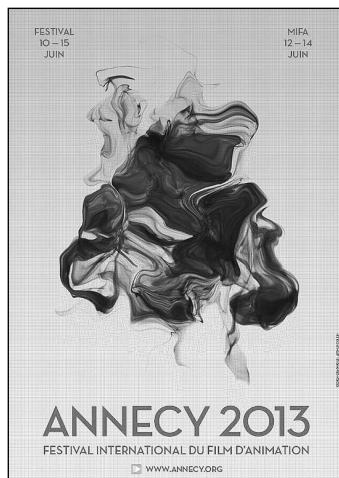
Jūratė Leikaitė

Šiemet lietuvių gausiai dalyvavo Ansi (Prancūzija) tarptautiniame animacinių filmų festivalyje. Lietuvių filmai buvo pristatyti ne tik jo mugėje MIFA, – pirmą kartą į festivalio trumpametražių filmų konkursą buvo atrinktas lietuviškas animacinis filmas „Kaltė“. Daugelis pažįstamų režisierų po filme peržiūros atkreipė dėmesį į originalų ir menišką filmo stilių, dinamiškas grafines faktūras ir įtampos kūpių nuotaiką, kurią surūpėti filmo personažo moters lėpės veiksmai. Tiems, kurie pripratę prie aiškios istorijos pasakojimo, filmas pasirodė nepakankamai aiškus. Gaila, kad organizatoriai nerado vėlesnės gražiems ir įspūdingiems „Kaltės“ plakatams. Nusiminius filmo produserė Rasa Joni juos neįšpakuotus parsivežė namo, guosdama save tuo, kad plakatai pravers, nes „Kaltė“ jau pakiesta į daugybę pasaulyo animacinių filmų festivalių.

Pirmą kartą MIFA mugėje lietuvių dalyvavo 2002 m. bendrame su latviais ir estais stende, kuris vadinosi „Baltic Films“. Šiemet MIFA buvo atskiras lietuvių stendas „Lithuanian Films“, finansuotas Lietuvos kino centro. Spalvingame įvairiausių pasaulyo animacinių filmų studijų prisistatymu marginalyne liečiui stendas išskyrė lakoniškumą. Juodi plakatai su baltais grafiniais piešiniais atkreipė ne vieno dėmesį. Stigo tūkstas informacijos apie kuriamus ir sukurtus lietuviškus animacinius filmus. Yra festivaliai, kurie domisi retrospektyviniais rodymais, kompanijų, kurios ieško išskirtinio stilistika filmų arba personažų, tad senesni filmai stende taip pat turėtų būti pristatyti.

Lietuvos, Latvijos ir Liuksemburgo bendros gamybos pilnametražių animacinis filmas „Aukso žirgas“ – vienas didžiausių Lietuvoje kuriamų projektų. Pristatyti kolegoms filmą režisierius Valentas Aškinis turėjo prie Latvijos studijos „Rija“ stendo, kur kabojo prašmatnus plakatas. Muges stenduose nebeliko nekomercinių studijų, pristatančių autorinius, meninius projektus. Po truputį viską ima valdyti didelės Japonijos, Indijos, Pietų Korėjos ir Prancūzijos studijos, užsiimančios komercinių ir pilnametražių filmų gamybą. Mažai šaliai su savo projektais ir filmais vis sudėtingiau patekti į ši animacijos gigantų pasauly. Mažiau sukuriama ir pristatomas autorinių filmų vaikams. Trūksta juokingų ir linksmų animacinių filmų. Programose vyrauja emigracijos, nervingo ir besiblaškančio pasaulyje žmogaus problemų temos, keistos seksualinės fantazijos, agresyvumo plūpsniai, o kai režisierius nebežino, kaip baigti filmą, dažnai praliejamas kraujas.

Kiekvieną dieną prieš praside-

dant filmų programai reklaminės festivalio užsklandos personažai – voverės, varlės, bebrai, kiškiai – repo ritmu skanduoja: „Ansi verslas“.

Šiemet konkursinėje programe parodytu net devyni pilnametražiai animaciniai filmai iš įvairių šalių, o ne konkurse dalyvavo net keturiolika filmų. Geriausiu pilnametražiu animaciniu filmu tapo brazilių režisieriaus Luizo Bolognesi „Rio 2096“ metai: meilės ir įtūžio istorija“

(„Rio 2096: A Story of Love and Fury“). Filmas pasakoja apie keturis Brazilijos istorijos periodus, pasaikojo simpatijos – silpnumų, kovojujų už meilę pusėje.

Prancūzijos ir Liuksemburgo bendros gamybos pilnametražių animacinis filmas „Mano mama yra Amerikoje ir ji buvo sutikusi Buffalo Bill“ („My Mommy Is in America and She Met Buffalo Bill“, rež. Marc Boreal, Thibaut Chatel) laimėjo Specialiųjų žiuri apdovanojimą. ...šešerių metų berniukas Joanas niekuo neišskiria iš kitų. Deja, jis neprisimena savo mamos. Vieną dieną paštu jis gauna keistą atviruką. Gal tai padės sugrąžinti prisiminimus? Šis filmas sudomina savo paprastumu ir nuoširdumu. Filmo stilus lakoniškas, atlirkas klasikinės 2D animacijos technika, pabrėžianti pieštuvo grafiką, kuri būdinga populiarioms ir visų mėgstamoms komiksų knygoms. Norisi tikėtis, kad ši filmą pamatys ir Lietuvos žiūrovai.

„Ansi kristalu“ už geriausią televizijos filmą apdovanotas D. Britanijoje sukurtas „Room on the Broom“ (rež. Jan Lachauer, Max Lang). Tai šiltas ir linksmas filmas vaikams apie ant šluotos skraidančią rag-

nėlę. Ant šluotos vėtos užtenka visiems – katėliū, šuniui, varlei. Panaudota trimatės animacijos technika, o personažai atrodo lyg iš plastilino.

Geriausiu trumpametražiu filmu konkurse tapo Kanadoje kuriančio režisieriaus Chriso Landretho darbas „Pasamonės slaptažodis“ („Subconscious Password“). Pats tapes filmo personažu, režisierius bare sutinka seną draugą, kurio vardo niekaip negali prisiminti. Bendrauti reikia, o kaip kreiptis į seniai matytą draugą, – neiššukti. Tada ir prasideda keista kelionė į režisieriaus pasamonę. Ima suktis praeities vaizdų karuselė, įvairiausių gyveniminių situacijų ir pokalbių nuotrūpos, kol galiausiai režisierius atsiduria fantastiškame televizijos šou, kuriamo keli laidos dalyviai bando atspėti vardą. Šou vedėjas pavirsta dinozauru, aštuonkoju, populiaria televizijos žvaigžde. Studioje sproginėja petardos, grësmingai riaumoją monstrai, filmo kadrai ir personažai keičiasi vis greičiau, kol režisierius pagaliau prisimena savo kolegos vardą: Džo-

Režisieriaus iš Belgijos Robbe's Vervaeke's trumpametražis filmas „Normanas“ („Norman“) apdovanotas žiuri už geriausią metų debiutą. Autoriu prieikė nemažai laiko ir kantrybės pačiam nutaptyti aliejinius dažais ant stiklo tokį ilgą ir sudėtingą filmą. Ekraną užpildę grubus ir ekspresyvus potėpis, niūraus ir pilko miesto atmosfera. Trumparegis ir bailus Normanas vienišas blaškos po miestą, tyrimėdamas įvairius išmestus daiktus, siukšles, maisto likučius. Staiga jis tampa grumtyniu prie naktinio baro liudininku. Patekęs į šią netikėtą situaciją, Normanas suvokia, kad jis stebi paslaptingi vaikinai automobilių. Grësmeididėja...

Šokiruojančio stilias amerikiečių režisieriaus Billo Plymptono naujausias filmas „Girtesnis už skunką“ („Drunker than a Skunk“) nuliūdino jo kūrybos gerbėjus. Režisierius pasinaudojo ankšciau sukurtų filmų klišemis, bet siužetas ir personažai neįsraiskinę, vėl tie patys lojantis šuo ir girtas kaubojus. Plymptonas prieš filmą laisva ir vinguota linija, lyg pats būtų girtas, kaubojus makaluojasi ekrane stambiu planu, mosuojasi bokalaus, linksminti, čia geria, čia su kažkuo kovoja.

Festivalyje buvo daug animacinių filmų, kurių personažai – vilkai. Vilko vienatvė ir grësme simbolizuoja nepritariamą išoriniam pasaulei.

Net tris prizus, tarp jų ir FIPRESCI, laimėjo amerikiečių režisieriaus Danielio Sousa filmas „Feral“ apie tarp vilkų išaugusį berniuką, kurį randa vienišas medžiojotojas. Jau pirmieji kadrai intriguoja – gūdžioje miško tankmeje stovi juoda vilko figūra piktai praižiota nasrais. Jis nepuola, kažko laukia. Prieš vilką susigūžęs stovi ménescenos apšviestas vaikas. Vaikas nesitrukia iš vietos ir piktai iššiepęs dantis urzgia. Šią įtampą nutraukia vienišas medžiojotojas. Vyriškis išbaidė vilką, pasiėmė globoti vaiką, bandė ji įtraukti į žmonių pasauly, vedė į mokyklą. Tačiau jis neatlaikė civilizacijos spaudimo. Gynybos metodai, kuriuos vaikas naudojo miške, žmonių pasauly netiko. „Feral“ personažai, gyvenantys pasaulyje be aiškių objektų, yra lyg tamsūs virpantys šešliai. Juodai ir rudai spalvas lyg aštriu peiliu perkerta stiprus šviesos plūpsniai, krintantys ant personažų figūrų. Dailininkas sukūrė įtampos ir paslapties atmosferą.

Festivalyje parodytu daug eksperimentinių, rotoskopų ar koliažo technikomis sukurtų filmų. Pristatomi tapti dažais ir anglimi ant pomeriaus, plastilino, kavos tirščiaus ant stiklo animuoti filmai. Nustebino Kanadoje kuriančio prancūzo Guillaume'o Blanchet „Mergaitė vardu Elastika“ („A Girl Named Elastika“), kurio pagrindiniai personažai – sąvaržėlis ir smeigtukai, ant kurių ištempta gumelė. Animacinis judesys pišeiamas ir ant besiskančių vinilinių plokštelių arba ant kartono dečių.

Sužavėjo prancūzų režisierės

Amélie Harrault filmas „Madmuzelė Kiki ir Monparnasas“ („Madeleine Kiki and the Montparnos“). Tai pasakojimas pagal XX a. pradžios avangardistų muzos, pozuojojos ir modelio Kiki prisiminimus. XX a. amžiaus pradžioje Monparnase kūrė daugybė avangardistų dailininkų. Ji buvo ir kabaretu dainininkė, vėliau pati pradėjo tapyti ir piešti karikatūras, gyvenimo pabaigoje parašė memuarų knygą ir tapo meno pasaulio garsenybe. Filme tarp senovinių nutraukų atgyja koliažų personažai ir dailininkų eskizai. Garsių dailininkų paveikslų fragmentai, įvairūs aktai, kuriuos įkvėpė Kiki, linksmos karikatūros iš autorių dienoraščio sukuria Paryžiaus bohemos atmosferą.

Jauna režisierė Ana Budanova iš Rusijos pelnė Specialiųjų žiuri apdovanojimą už filmą „Paginež“ („Obidada“). Vaikystėje mergaitės patirtos nuoskaudos kaupiasi ir virsta keista juoda būtybe Paginež. Ji auga, maičindamas mergaitės, o po to merginos ir moters patirtomis nuoskaudomis. Ji didėja, kol visiškai užvaldo moterį. Senatvėje susikaupusi nuoskaudų kalnas tampa nebevaldomas. Pro močiutės kambario langą sklidanti jauki šviesa kontrastuoja su grësminga Paginežo figūra.

Trumpo metražo filmų konkursinėje programe išskirtinis dėmesys ir FIPRESCI prizas teko Kanadoje kuriančio bulgaro Theodore'o Ushevo filmui „Gloria Victoria“, nagninėjančiam karo ir taikos temą. Filme skamba Dmitrijaus Šostakovičiaus 7-oji simfonija. Virš Rusijos, Ispanijos pilietinio karo ar Kinijos revoliucijos mūšių laukų, virš Dresdeno ir Gernikos būriais skrenda dideli juodi paukščiai. Greitėjant muzikos ritmui, paukščiai skyla, streliemis sminga į žemę.

Už originalią muziką „Sacem“ prizu apdovanoti olandų menininko Rosto filmas „Vieniši kaulai“ („Lonely Bones“). Siurrealistiniam siaubo filme panaudota sudėtinga trimatės animacijos ir filmuotos realistinės medžiagos technika, daug specialiuju efektu. Muziką sukurė režisieriaus vadovaujama grupė „The Wreckers“.

Iš kaimyninės Estijos į festivalį atkeliao režisieriaus Andreso Tenu-saaro filmas „Trikampis reikalas“ („The Triangle Affair“). Lėliniai filmo personažai, kuriems vietoj galvų styrė rankos plāstakos, valo langus. Aštrus, ausij režiantis garsas ritmiskai kartoja, kol gimsta muzikinės ritmas. „Trikampis reikalas“ apdovanotas Specialiuoju žiuri diplomu.

Žiūrovų prizą pelnė Augusto Zanovello „Žmonų laiškai“ („Lettres des femmes“, Prancūzija). Iš pradžių šokiruoja grubūs, iš kartono suklijuoti personažai ir dekoracijos. Karo gydytojas Simonas savo žmonos laiškais klijoja kareivių žaizdas. Meilės laiškų žodžiai gydo sužiustosius kaip balzamas.

Ansi-Vilnius

Atstūmimo reakcija

Krësle prie televizoriaus

Būdamas mizantropas ir gyvūnėlių mylėtojas, domiuosi žmonijos intelektu raida. Nauji tyrimai, deja, jam nepalankūs. Europos mokslininkai vis dažniau prabyla apie šiuolaikinės civilizacijos regresą. Jų manymu, per pastaruosius 100 metų žmonija akivaizdžiai kvailėjo, nes IQ rodiklis sumažėjo net 14,1 taško. XX a. kas dešimt metų IQ kilo vidutiniškai 3 taškais: 1934–1978 m. vidutinis JAV gyventojo IQ pakilo 15 punktų. Panašios permanentos buvo fiksuojamos ir daugelyje Vakarų Europos šalių. Tačiau paskutiniai metais IQ mažėja. Tai užfiksavę Bruselio, Amsterdamo ir Korko universitetų tyrimai verčia klausti, kokios yra šios tendencijos priežastys. Pasak ekspertų, viena iš jų – sumenkės reakcijos greitis, kuris tiesiogiai susijęs su intelektu, – žmonės pradeda vis mažiau reaguoti į naujienas. Psychologai išsikinę, kad interetas užmuša smalsumą ir pažinimo troškuli. Anksčiau mokslininkai vykdavo į ekspedicijas, daug laiko praleisdavo laboratoriųose, žinių išgijimas dažnai buvo susijęs su rizika. Dabar užtenka nuspausti kompiuterio mygtuką, o tai reiškia, kad protas vis labiau atspalaiduoja.

Žinoma, hipotezų girdėti jvairiausiai. Nors nelabai tikiu IQ testais, visuotinis debilėjimas akivaizdus. Vieni jį sieja švietimo sistema, kiti su žmogaus masės padidėjimu, treti – su moterų emancipacija, ketvirti – su padidėjusia protinio darbo apimtimi. Kitaip nei fizinius darbas, protinis reikalauja daugiau energijos, todėl žmonės labiau linke užsiimti savimi, jų didesnis atskomybės jausmas. Todėl daugiau vaikų gimdo ne protingiausi, o atvirkšciai. Mokslininkai pastebėjo ir tendenciją, kad daugiau vaikų gimssta šeimose, kurių istorijas temdo daugybė ydų. Šeimos dėsniai paveldomi, kiekvienna kita karta sprendžia.

ankstesniųjų problemas. Kuo daugiau tų problemų, tuo daugiau vairuk, nes ant vieno jų visų ydų nepavyks sukurti. Daug laiko praleidžiu prie televizoriaus, todėl vienai visuotinio kvailėjimo veiksmui laikau ir jį. Kad televizijoms intelektas tapo anachronizmu, suprantai net pasižiūrėjės ikyrią dienraščio „Lietuvos žinių“ reklamą, kurioje garsūs lietuvių nuoširdžiai vaidina save, bet rezultatas primena autoparodiją.

Pokyčiai ypač akivaizdūs, kai paligini anksčiau ir dabar kuriamus filmus. Vladimiro Čebotariovo ir Genadijaus Kazanskio 1961 m.

„Žmogus amfibija“ (TV1, liepos 1 d.

21 val.) – vienas lankomiausiai so-

vietinių filmų ir užima 11 vietą. Su-

kurtas pagal fantastinį Aleksandro

Beliajevo romaną jis pasakoja apie

profesorą, kuris kadaise išgelbėjo

berniuką, persodino jam vietos

plaučių ryklį žiaunas, kad šis galė-

tų gyventi po vandeniu. Čia profe-

sorius nori įkurti ir laisvų žmonių

respubliką. Bet berniukas Ichtian-

dras suaugo, jis smalsus, nardo arti

žmonių, tad netrukus pasklinda

gandas apie „jūros vlnią“. Kartą

Ichtiandras išgelbsti merginą Gutijerę ir ją įsimylį. Merginą jau nusižiūrėjo tortuolis Zurita. Jis nori sugauti

Ichtiandrą, kad šis jam sukrautų dar

didesnius turtus.

Nejmantrus filmo siužetas, patrauklūs aktoriai (pagrindinius vaidmenis kūrė gražuolai – netrukus sekso simboliu tapę Vladimiras Korenevas, Anastasija Vertinskaja ir Michailas Kozakovas), įsimenant Andrejaus Petrovo muzika ir unikalūs povandeniniai filmavimai (aktoriai nusileidavo po vandeniu su akvalangu, paskui ji atjungdavo, atidėdavo į šalį ir operatoriui tek davado maždaug minutė filmuoti laisvai plaukiančius aktorius, kol jiems vėl prireiks akvalango) pelnė filmui žiūrovų meilę.

„Žmogus amfibija“ buvo tikra melodrama ir dar apie kapitalistų pasaulį, kur viskas atrodo ryškiau, spalvingiau, paslaptingiau. Aišku, filmas buvo šimtaprocentinis kičas, neatsitiktinai vienas recenzentas pavadinė jį „Tazanu su žiaunomis“. Bet tada kritikai ir neslepė, kad tai kičas ir kad „Žmogus amfibija“ su kino menu neturi nieko bendra. Jei dabar tokis filmas pasirodytu, neabejoju, kad ne vienas Jame ižvelgėtų meistrišką Quentiną Tarantiną sekimą ir net gilią filosofiją, juolab kad visi populiarūs holivudiniai kinofantasy paskutiniai metais nulipdyti iš tos pačios tešlos. Tai, kas 7-ojo dešimtmecio pradžioje net nepretendavo į meno rangą, dabar giriama už politikorektiškas idėjas, suprantamą „žinutę“, demokratišką pasakojimą.

Pinigų nepažištanciam Ichtiandrui nėra vietos žmonių pasaulyje. Kiti panašių filmų herojai už ją nuožmiai kovoja. Anne Fontaine filme „Koko prieš Šanel“ (BTV, 1 d. 21.25) Coco vadinama Gabrielle kovoja ne su savimi – būsimā visame pasaulyje garsia panele Chanel, o su smulkiai buržuazine aplinka, turčių prietarais, požiūriu į moteris, madą. Kaip ir daugumos biografinių filmų herojai, Audrey Tautou vardinama Chanel turi daug ką nugalėti, kad taptų savimi ir neatpažstamai pakeistų moteris.

Tomo Hunsingerio ir Neilo Hunterio filme „Gyvenimo kibirkštys“ (LRT, 29 d. 23 val.) herojus jau visai kitais laikais vyksta užkariauti Londono. Jaunas ir žavus Semas (Shaun Evans) nori daryti karjerą viešiųjų srityje. Jis neturi nei profesijos, nei rekomendacijų, tik milžinišką norą viską gauti iškart. Semas išsiskiria, kad užteks permiegoti su reikalingais žmonėmis. Jis sužavi brandaus amžiaus įtakingu Šeilal (Stockard Channing) ir karjera prasideda.

Šeit buvo komunistai ir rusai, o naujausiai laikais jų kojos dygsta iš interneto ir kitokių technologijų. „Pasaulinių karas Z“ („World War Z“, JAV, 2013), galima pasišlepti nuo įkaitinio Joninių pasaulio, kuris, regis, vienai pribrendės zombių antpuoliui. Tiesa, filmo pabaigoje Pittas herojus – JT specialiųjų misijų vykdytojas Džeris – pripažinta, kad karas dar nesibaigė. Bet optimizmo jo žodžiuose daug, todėl galima patiketi, kad kuriame nors filmo tēsinį Džeriu pastyks rasti „nulinį pacientą“ ir ligos židinių, sužinoti, kas sukčių kraugerių zombių epidemiją visame pasaulyje.

Itariu, kad židinys – Šiaurės Korėjoje, juk ne veltui pirmoji žinia apie staigiai plintančią ligą JAV pasiekė iš Pietų Korėjos. Nors, ko gero, maštai senamadiškai ir bandau taikyti naujam filmui seną patirtį, kai, pavyzdžiu, Šaltojo karo metais zom-

sugeba perlipti ir Izraeli gaubiančią sieną. Ten Džeris patenka po to, kai Pietų Korėjoje žista jaunas virusologas, kuriam Džeris turėjo padėti. Virusologo mirtis tokia nelogiška ir neparengta filmo eigos, kad suprantai, jog antraip Pittui būtų tekę gelbėjimo misiją dalytis su kitu, o to juk niekam nereikia. Matyt, filmo kūrėjai patys tai suprato ir todėl pakisė žiūrovams žydišką išmintį apie simboliską dešimtajį, prieštaraujančių likusiemis devyniems, kuriuos višiskai tenkina logiškos ir akivaizdžios išvados. Bet ir to konkretaus dešimtojo, kuris liepė apjuosti Izraelį sieną, tai neišgelbės. Džeris ir jis lydėjasi Izraelio karę pabėgę iš Jeruzalės tik šauni Baltausiosios avialinijų laukinių padedami. Pasaulus mažas, Baltausiosios kartais taip pat gali būti naudingas.

Bet daugiausia abejonių sukelė tai, kad pasaulį gelbėti imasi Jungtinės Tautos, kurių atstovas yra Džeris. Ko gero, tik Pittas ir jo mylima žmona dar tebetiki, kad ši organizacija yra veiksminga.

„Žmogus amfibija“

deda klostytis. Bet vieną dieną Seimas sutinka Keit...

Kol seimūnas Gražulis dar tik siūlo lygiotis į Maskvą, kur Dūma uždraudė „homoseksualų santykų propagandą“, leisiu sau pareklamuoti Briano Sloano, „Sunkų sprendimą“ (TV3, 1 d. 23 val.). Palyginti su dabar kuriamais filmais, jis gana naivus, bet 1997 m., manau, buvo kitaip. „Sunkaus sprendimo“ herojus Bobas įsimylį savo kurso draugą Brendaną, o šis meilinasi pirmakursėms. Po daugybės metų jie susitinka draugo vestuvėse. Bobas gyvena su gražiu aktoriumi Sterlingu, bet netrukus paaikišėja, kad Brendanas pakeitė savo požiūrių.

Pasirinkimo problema nuolat išskyli ir dabar jau Richardo Linklaterio trilogijos, kurios naujausia dalis kino teatruse pasirodys liepos 12 d., personažams Džesui (Ethan Hawke) ir Selinai (Julie Delpy). 1995 m., kai „Prieš patekant saulei“ (TV1, 29 d. 21 val.) buvo parodytas Berlinalės konkurse, manau, nickas nesitikėjo, kad 2004 m. ten atsidurs filmas apie Džesio ir Selinos susitikimą Paryžiuje „Prieš saulėlydį“, o 2013-aisiais – filmas „Prieš viduranklį“. „Prieš patekant saulei“ Džesis ir Selina susipažsta Europą kertančiame traukinyje. Džesis įkalba merginą kartu praleisti dieną Vienoje. Jaunuoliai turi meniškų aspiracijų. Selina traukinyje skaito Georges'o Bataille'o antologiją. Džesis – Klauso Kinskio autobiografiją. Žinoma, jie įsimylį vienas kitą. Tačiau Linklateris siekia šio to daugiau – per tuos metus savo personažus jis

pavertė naujujų nonkonformistų karatos atstovais. Su jais, manau, linkę susitapatinti ne vienas Džesio ir Selinos bendraamžis.

Linklaterio personažams, itariu, patikyt įtin politikorektiškas Susanne Bier filmas „Geresniame pasauliye“ (LRT Kultūra, 3 d. 22 val.), atspindintis ne vieną globalią šių dienų pasaulio problemą. Manau, todėl jis ir gavo „Auksinį gaublį“ bei „Oskarą“. Filmo herojus gydytojas Antonas gržta namo į Daniją iš Afrikos. Ten jis dirbo gydytoju pabėgelių stovykloje ir suvokė, kad prievara yra neproduktyvi. Namuose jis laukia ne vienas išbandymas – skyrybos, sūnaus kerštas automobilių mechanikui, kuris įžieidė Antoną.

Bier ir jos bendraminčiai, tarp jų, matyt, filmo „Kraštinės priemonės“ (TV3, 29 d. 21.10) apie amerikietį Džoną, kurio gyvenimą sudrumščia žinia apie mirtiną genetinę jo vaikų ligą, režisierius Tomas Vaughnas, kuria paprastus filmus apie savo amžininkus, jų šeimyninio gyvenimo ir vidutinio amžiaus krizes, ligas, senatvės ir mirties baimę. Filmų herojai suvokia atsakomybę, todėl dažnai važiuoja gelbėti kitų į karštus taškus, kur vyksta karai ir katastrofos. Arba kaip Džonas farnatiškai grumiasi už vaikų gyvybę. Tai paprasti kūriniai, jie kelia etikos klausimus, kurie aktualūs ir suprantami visiems. Bet suprantu ir tuos, kuriems panašūs filmai pernelyg iliustratyvūs, jausmingi ir sukelia atstumimo reakciją.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Pasaulinius karas Z“

Dėl Maxo Brookso romano, kuris tapo filmo pagrindu, produiseis Pittas grūmėsi su Leonardo DiCaprio, taip pat panoraminiu ekranizuoti populiarią knygą „Pasaulinių karą“ kūrė Marcos Forsteris, kadaise po „Monstrų baliaus“ laikytas viena šių dienų kino vilčių. Talentinę žmonių filme nestinga. Kelias minutes ekrane pasirodo Moritzas Bleibtreu, sekundę filmo pabaigoje šmékšteli Konstantinas Chabenskis –

eilutę jų filmografijoje ir honoraras nepakenks. Bet filmą, į kurį jidėta daug pastangų, pinigų (per 200 milijonų dolerių) ir jėgų, pamiršti iškart, tik išėjęs iš kino teatro. Kai mintyse „suviniskin“ vieną paskutinių filmų titrų, kuriuose parašyta Pitto šukuosena besirūpinusio asistento pavardė. Šukuosena visą filmą tikrai nepriekaištinga.

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Nauji filmai

Mums nebaisūs jokie virusai

Pamatyt, kaip Bradas Pittas gelbsti pasauly, visai smagu. Pirmiausia todėl, kad kino salėje, kur rodomas Marco Forsterio „Pasaulinius karas Z“ („World War Z“, JAV, 2013), galima pasišlepti nuo įkaitinio Joninių pasaulio, kuris, regis, vienai pribrendės zombių antpuoliui. Tiesa, filmo pabaigoje Pittas herojus – JT specialiųjų misijų vykdytojas Džeris – pripažinta, kad karas dar nesibaigė. Bet optimizmo jo žodžiuose daug, todėl galima patiketi, kad kuriame nors filmo tēsinį Džeriu pastyks rasti „nulinį pacientą“ ir ligos židinių, sužinoti, kas sukčių kraugerių zombių epidemiją visame pasaulyje.

Itariu, kad židinys – Šiaurės Korėjoje, juk ne veltui pirmoji žinia apie staigiai plintančią ligą JAV pasiekė iš Pietų Korėjos. Nors, ko gero, maštai senamadiškai ir bandau taikyti naujam filmui seną patirtį, kai, pavyzdžiu, Šaltojo karo metais zom-

bai buvo komunistai ir rusai, o naujausiai laikais jų kojos dygsta iš interneto ir kitokių technologijų. „Pasaulinių karas Z“ zombiai, žinoma, taip pat metafora ir kiekvienas juos gali traktuoti savaip – ir kaip islamizmo epidemiją, ir kaip žmonių neatsakinimo pasekmę, ir t.t. Akivaizdu tik viena – Rugsėjo 11-osios šokas keičia net iš vienų klišių kuriamus katastrofų filmus. Amerikiečiai suvokė, koks trapus yra pasaulis, todėl skelbia grįžimą prie amžinųjų vertibių. „Pasauliniame karas Z“ neatstiktinai pagrindiniu leitmotyvu tapo Džerio siekis žūtūti išgelbėti žmonių, dukteris ir bėgant nuo zombių priglaustą berniuką. Šeima Džeriu yra brangiausia. Dėl jojis taps didvyriu ir net kaip didieji praeities mokslininkai įtvirkš sau baisiausios ligos užkratą. Daugiau psichologijos vingrybių filmui ir nereikia.

Ekraną periodiškai užplūsta mi-

riados zombių. Jie siaubia Amerikos didmiesčius, net JAV prezidentas

prieš juos yra bejėgis ir žūsta

organizacija yra veiksminga.

<p>PANEVĖŽYS</p> <p>Dailės galerija <i>Respublikos g. 3</i> iki 30 d. – Stanislovo Žvirgždo fotografijos Panevėžio fotografijos bienalė „Žmogus ir miestas“</p> <p>Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka <i>Respublikos g. 14</i> Tapybos projekto „Mėlynasis vanduo“ paroda</p> <p>DRUSKININKAI</p> <p>M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus <i>M.K. Čiurlionio g. 35</i> Paroda „M. K. Čiurlionis ir Druskininkai: laiko sašaukos“</p> <p>V.K. Jonyno galerija <i>M.K. Čiurlionio g. 41</i> Adomo Galdiko jubiliejinė tapybos ir foto-dokumentikos paroda „Vulkaniški proveržiai“</p> <p>PALANGA</p> <p>Palangos gintaro muziejus <i>Výtauto g. 17</i> Grafi Tiškevičių rūmų I aukštou interjeru atnaujintos ekspozicijos Paroda „Pasakos „Eglė žalčių karalienę“ motyvai lietuvių tautosakoje, literatūroje, muzikoje ir dailėje“ iš ciklo „Baltijos jūros legendinės pilys“</p> <p>Galerija „Ramybė“ <i>Výtauto g. 35</i> iki VII. 5 d. – Aurelijos Šimkutės metalo plastikos paroda „Pokaibiniai“ Tapybos paroda „Mėnulio slėnis“</p> <p>TRAKAI</p> <p>Trakų salos pilis iki 30 d. – paroda „Lietuvos ir Lenkijos kavaleria X–XX a.“ (iš Brodnicos muziejaus rinkinių)</p> <p>ZARASAI</p> <p>Zarasų kultūros centras <i>Výtauto g. 1a/2a</i> Mindaugo Mariaus Danio tapyba</p> <p>MAŽEIKIAI</p> <p>Mažeikių muziejus <i>Burbos g. 9</i> Paroda „Mažeikių kraštas tarp kuršių, žiemgaliai ir žemaičiai“</p> <p>JURBARKAS</p> <p>Panemunės pilis <i>Jurbarko rajonas, Pilies I</i> Česlovo Lukensko paroda „Mumifikatai“</p>	<p>Spektakliai</p> <p>VILNIUS</p> <p>Nacionalinis dramos teatras Didžioji salė 30. VII. 1 d. 19 val. – „KŪNAL“ Chorogr. – S. Waltz („Sasha Waltz & Guests“)</p> <p>Koncertai</p> <p>Lietuvos nacionalinė filharmonija VII. 6 d. 15 val. Šilutės evangelikų liuteronų bažnyčioje, 6 d. 19.30 val. Kražių kolegiuje – Lietuvos Karaliaus Mindaugo karūnavimo dienai. Čiurlionio kvartetas, senosios muzikos ir šokių trupė „Festa cortese“ (vad. – A. Žutautaitė), aktorius V. Rumšas. Programa „Karalius Mindaugas“</p> <p>Lietuvos muzikų rėmimo fondas 30 d. 13 val. Kernavės Šv. M. Marijos Škaplierinės bažnyčioje – Sakralinės muzikos valanda. A. Liutkutė (sopranas), G. Kvilklys (vargonai), Lietuvos žemės ūkio ministerijos mišrus choras „Dobilas“ (meno vad. ir dir. – G. Vaišnoraitė, chorm. – J. Garbenčienė, koncertmeisterė – J. Ganušauskienė). Programoje S. Šimkaus, G. Rossini, Ch. Gounod, G. Donizetti, J. Haydno, D. Foster ir kt. kūriniai</p>
---	---

„Elitinis jaunimas“

Savaitės filmai

Apgaulės meistrai ***

FTB agentai sekia grupę iliuzionistų, kurie vykstant šou grobia bankus ir pavogtus pinigus atiduoda žiūrovams. Režisierius Louis Leterrier filme surinko daug puikių aktorių: Mélanie Laurent, Jesse Eisenbergą, Marką Ruffalo, Islą Fisher, Morganą Freemaną, Woody Harrelsoną, Dave'ą Franco ir Michaelą Caine'ą. Daug fokusų jie atliko patys, filmas buvo kuriamas Niujorke, Las Vegase, Paryžiuje ir Naujajame Orleane. (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Didysis Getsbis ***

Franciso Scotto Fitzgeraldo romaną į ekraną perkėlus australų režisierius Bazas Luhrmannas išsaugojo melodramatišką siužetą: mišlingas turuolis Getsbis (Leonardo DiCaprio) myli filmo pasakotojo Niko (Tobey Maguire) pussešerę Deicę (Carrey Mulligan), ištékėjusi už aristokrato ir mergišiaus Tomo (Joel Edgerton). Vis dėlto šis siužetas Luhrmannui yra tik pretekstas kurti megalomaniską kičinį 3D kino reginį, kuriame vaizdų tiršumas užgožia kamerinę meilęs dramą ir 3-iojo dešimtmecio JAV atmosferą (JAV, Australija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Elitinis jaunimas ****

Tikrais įvykiai paremtas naujo Sofios Coppolos filmas prabyla apie populiariosios kultūros keliamą grėsmę. Turtingų tėvų atžalos, apvaginėja Holivudo įžymybų namus, kuriuose gausu garsų dizainerių drabužių ir aksesuarų. Tačiau, regis, jaunuoliams svarbiausia ne tai, o bent minutę pasijusti tokiais pat įžymiais kaip apvogtieji Orlando Bloomas, Paris Hilton... Pasak režisierės, iš tikrujų pauaugliai žavi drabuželiu norėjo užpildyti didelę tuštumą, nors trumpam „pasiskolinti“ svetimą tapatybę. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Emma Watson, Israelis Broussardas, Katie Chang, Taissa Farmiga, Claire Julien, Georgia Rock, Leslie Mann, Annie Fitzgerald (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Vokietija, Japonija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Kultūristai ***

Dar vienas filmas, kurio pagrindu tapo laikraščio straipsnis apie tai, kaip du Floridos kultūristai pagrobė turtingą verslininką, tikėdamiesi greitai praturtėti ir pakeisti gyvenimą. Režisierius Michaelas Bay'us nusprenādė iš to sukurti veiksmo filmą, kurio herojų, trenerio ir dviejų kultūristų, planus netikėtai sujaukia barmenas. Pagrobtajam pavyko išgyventi. Jis pasamdė privatum detektyvą, kad šin surastu banditus. Filmas dar kartą patvirtina taisykłę, kad jei turi daugiau raumenų nei smegenų, net tuo geriausiu veiksmo filme nusizūrėtas pagrobimo planas nebūtinai bus išgyvendintas. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Markas Wahlbergas, Dwayne'as Johnsonas, Anthony Mackie, Eddas Harrisas, Tony Shalhoubas (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Praktikantai **

Dar vienas filmas, kurio pagrindu tapo laikraščio straipsnis apie idiotus, tik šikart filmo herojai, prekybos agentai Bilas ir Nikas, stengdamiesi įrodyti, kad neatsilieka nuo gyvenimo, tiksliau, nuo jų karjerą sužlugdžiusių kompiuterių, gauna stažuotę „Google“ kompanijoje kartu su grupe geriausių studentų. Bet patekus į ši fantastišką pasaulį jiems teks konkurruoti su kompiuterių genijais. Shawno Levy filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Vince'as Vaughnas ir Owenas Wilsonas, keliis kartus ekrane pasirodė ir „Google“ įkūrėjas Sergejus Brinas (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Samsara ***

Antrasis ir Lietuvoje populiarios „Barakos“ autorių Rono Fricke ir Marko Magidsono dokumentinis filmas – pusantros valandos trunkanti kelionė po įdomiausias planetos vietas. Penkerius metus kurto filmo veiksmas perkelia žiūrovus į šventas ir stichinių katastrofų vietas, gamtos stebuklų ir pramonės objektų centrus. Sanskritu *samsara* reiškia „nesibaigiančią srove“, induzmo, budizmo, jogos filosofijoje – pasikartojantį gimimo, mirties ir atgimimo ciklą (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

28–VII. 2 d. – Žmogus iš plieno (3D, JAV) – 11.15, 14.30, 18, 21.30; 3, 4 d. – 11, 14.45, 18, 21.15

28–VII. 2 d. – Kultūristai (JAV) – 11.45, 15, 18.30, 21.30; 3, 4 d. – 11.45, 15, 18.30, 21.45

28–VII. 2 d. – Elitinis jaunimas (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Vokietija, Japonija) – 12, 14, 16.15, 19, 21.15; 3, 4 d. – 12, 14, 16.15, 19, 21.15

VII. 1, 2 d. – Dabar jau tikrai šikna (JAV) – 22 val.; 3, 4 d. – 19.15

VII. 3 d. – Vienišas klajūnas (JAV) – 18.15; 4 d. – 11, 14.30, 18.15, 21.45

28–VII. 2 d. – Pasaulinis karas Z (3D, JAV) – 13.30, 16.15, 19, 21.45; 3, 4 d. – 11.15, 13.45, 16.15, 18.45, 21.30

28–VII. 2 d. – Didžiosios vestuvės (JAV) – 14.30, 16.45, 18.45, 21 val.; 3, 4 d. – 14.30, 16.45, 19, 21 val.

28–VII. 2 d. – Paslaptinja karalystė (3D, JAV) – 11.15, 15.40, 18.20; 28–VII. 2 d. – Paslaptinja karalystė (JAV) – 12.15, 14.45; 3, 4 d. – 12.15, 14.45, 17 val.

28–VII. 2 d. – Apgaulės meistrai (JAV) – 11.30, 17, 22 val.

28–VII. 2 d. – Žemė – nauja pradžia (JAV) – 13.30, 18.45; 3, 4 d. – 13.30, 18 val.

28–VII. 2 d. – Didysis Getsbis (JAV, Australija) – 15.45, 21.10; 3, 4 d. – 20.15

28–VII. 4 d. – Praktikantai (JAV) – 14.15, 19.30

28–30 d. – Pagirios 3: velnai žino kur (JAV) – 17, 22 val.; VII. 1, 2 d. – 17 val.; 3, 4 d. – 21.30

28–VII. 2 d. – Samsara (JAV) – 13.15, 20.40; 3, 4 d. – 15.45

28–VII. 2 d. – Krudžiai (3D, JAV) – 11 val.

28–VII. 2 d. – Greiti ir išsiutė 6 (JAV) – 19.15

28–VII. 2 d. – Mano mama dinozaurė (JAV) – 11.30

28–29, VII. 1–4 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 12 val.; 30 d. – 11 val.

Forum Cinemas Akropolis

28–VII. 2 d. – Žmogus iš plieno (3D, JAV) – 10.45, 14.15, 17.30, 21 val.; 3, 4 d. – 11.45, 14.45, 18, 21.30

28–VII. 2 d. – Kultūristai (JAV) – 13.45, 16.30, 19.15, 21.50; 3, 4 d. – 13.45, 16.30, 19.15, 21.50

28–VII. 2 d. – Elitinis jaunimas (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Vokietija, Japonija) – 17.15, 19.30, 21.30; 3, 4 d. – 14, 18.15

VII. 1–4 d. – Dabar jau tikrai šikna (JAV) – 17.45

VII. 3, 4 d. – Vienišas klajūnas (JAV) – 10.45, 14.15, 18, 21.15

28–29 d. – Pasaulinis karas Z (3D, JAV) – 12.45, 15.15, 18.30, 21.45; 3, 4 d. – 12.45, 15.15, 18.45, 21.40

28–VII. 2 d. – Paslaptinja karalystė (3D, JAV) – 10.15, 15.30; 3, 4 d. – 10.15

28–VII. 2 d. – Paslaptinja karalystė (JAV) – 13.45; 3, 4 d. – 11.30, 13.45, 15.45

28–30 d. – Mano mama dinozaurė (JAV) – 10.30, 17 val.; VII. 1–4 d. – 10.30

28–VII. 2 d. – Apgaulės meistrai (JAV) – 12.30, 18 val.; 3, 4 d. – 17.45

28–29 d. – Praktikantai (JAV) – 15, 20.30, 23 val.; 30–VII. 2 d. – 15, 20.30; 3, 4 d. – 20.15

28–30 d. – Didžiosios vestuvės (JAV) – 18.15, 20.45; VII. 1, 2 d. – 16, 20.45; 3, 4 d. – 16.15, 20.45

28–30 d. – Samsara (JAV) – 11.15, 16 val.; VII. 1, 2 d. – 11.15, 17 val.; 3, 4 d. – 11.15

28–VII. 2 d. – Žemė – nauja pradžia (JAV) – 21.40; 3, 4 d. – 13 val.

28–VII. 2 d. – Krudžiai (3D, JAV) – 11.30

28–29 d. – Didysis Getsbis (JAV, Australija) – 22.45

28–29, VII. 1–4 d. – Loraks (JAV) – 10.45; 30 d. – Alisa Stebuklų šalyje (JAV) – 10.30

Romuva

28 d. – Niujorko šešėlyje (JAV) – 17 val.

28–VII. 2 d. – Mano mama dinozaurė (3D, JAV) – 12 val.; 3, 4 d. – 10.15

28–VII. 2 d. – Greiti ir išsiutė 6 (JAV) – 20.15; 3, 4 d. – 21.15

28–VII. 4 d. – Krudžiai (3D, JAV) – 11.15

28–VII. 4 d. – Samsara (JAV) – 13.30

28–VII. 2 d. – Žemė – nauja pradžia (JAV) – 16.45; 3, 4 d. – 15.15

28–29, VII. 1–4 d. – Mikė Pūkuotukas (JAV) – 11.30

30 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 10.30

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

28, 29 d. – Žmogus iš plieno (3D, JAV) – 14, 17.45, 21.15, 23.59; 30–VII. 2 d. – 14, 17.45, 21.15; 3, 4 d. – 12.45, 16 val.

28–VII. 2 d. – Žmogus iš plieno (JAV) – 12 val.; 18.15, 21.30

28, 29 d. – Elitinis jaunimas (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Vokietija, Japonija) – 15.15, 18, 20.30, 22.45; 30–VII. 2 d. – 15.15, 18, 20.30; 3, 4 d. – 16.30, 21.45

28, 29 d. – Kultūristai (JAV) – 16, 18.45, 21.30, 23.55; 30–VII. 2 d. – 16, 18.45, 21.30; 3, 4 d. – 17.45, 20.45

KAUNAS

Forum Cinemas

28, 29 d. – Žmogus iš plieno (3D, JAV) – 11, 13.30; 3, 4 d. – 10.45

28–VII. 2 d. – Paslaptinja karalystė (JAV) – 10.30, 13, 15.30; 3, 4 d. – 11, 13.30

28–VII. 2 d. – Didžiosios vestuvės (JAV) – 10.30, 13.45, 15, 16, 20.30, 23.40; 30–VII. 2 d. – 12.45, 15.15, 18.30, 21.45

28–VII. 2 d. – Apgaulės meistrai (JAV) – 14.40, 19.15; 3, 4 d. – 13.45, 19 val.

VII. 3 d. – Vienišas klajūnas (JAV) – 11.45, 15, 18, 21.15

28–VII. 2 d. – Pasaulinis karas Z (3D, JAV) – 16.15, 19, 21.45, 23.58; 30–VII. 2 d. – 16.15, 1